

slovenski čebelar

1

Letnik LXXXIV — Leto 1982

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 1

1. januar

letnik 84

VSEBINA

Lojze Kastelic: XXVIII. Mednarodni kongres čebelarjev	3
Franc Kolenc: Čebelarjeva opravila v januarju	5
prof. Edi Senegačnik: Kako smo čebelarili v preteklem letu	8
Ivan Krajnc: Facelija medovita in silažna rastlina	11
Alojz Ilija: Pismo iz Venezuele	12
inž. Franček Šivic: Izšla je nova Belčičeva knjiga	13
Škof Anton: Naši znani čebelarji	15
inž. Božidar Veskovič: Zakaj čebelarstvo v SFRJ zaostaja za drugimi kmetijskimi panogami	18
Josip Belčič: S čebelami skozi življenje	25
Štemberger Ivan: Sposobnost in vzdržljivost dobre matice	27
Franc Vardjan: Materina dušica — odlična čebelja paša	28

ZA ČEBELARSKO KROŽKE

Jože Bregar: Izrabili bomo dosedanje izkušnje	30
Jože Volčjak: Letošnje čebelarstvo leto v tovarni KRKA	31

BILTEN MEDEX

dipl. oec. Aleš Mižigoj: Tudi čebelji pridelki spadajo v osnovne kmetijske pridelke	I
Seminar za čebelarje kooperante	IV
Odkup voščin in voska	III

CONTENTS

L. Kastelic: The XXVIII th International Congress of Beekeepers	3
F. Kolenc: Beekeeper's occupations in January	5
E. Senegačnik: How we were keeping our bees in the past year	8
I. Krajnc: Phacelia — mellific and silage plant	11
A. Ilija: A letter from Venezuela	12
F. Šivic: A new book from Mr. Belčič has been published	13
A. Škof: Our renowned beekeepers	15
B. Veskovič: Why beekeeping in SFRJ has remained behind the other agricultural branches	18
J. Belčič: With bees through one's life	25
I. Štemberger: Ability and endurance of a good queenbee	27
F. Vardjan: Thyme — an excellent bee forage	28

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

J. Bregar: We shall use our hitherto experience	30
---	----

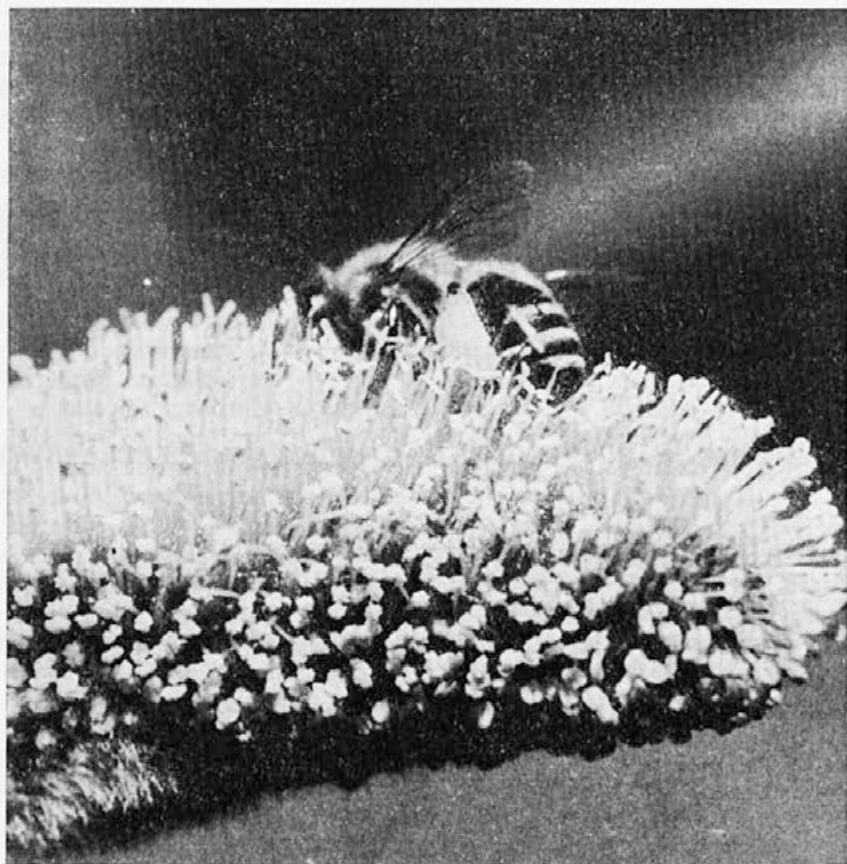
FROM SOCIETY LIFE

J. Volčjak: This beekeeping year in the enterprise of Krka	31
--	----

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: Beekeeping products are also part of the basic agricultural products	I
Seminar for the cooperative beekeepers	IV
The wax buying off	III

Slika na naslovni strani: Nakladni panji pod snegom Foto: Matjaž Vehovec

Srečno *1982*

*Zveza čebelarških društev Slovenije želi osem članom in
čebelarjem zdravo in medeno leto.*

PREDSEDNIK ZČDS
DUŠAN ŠVARA

VABILO NA
6. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU
IN RAZSTAVO ČEBELARSKÉ OPREME

6. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU IN RAZSTAVA ČEBELARSKÉ OPREME BO TUDI LETOS V OSNOVNI ŠOLI EDVARD KARDELJ V POLJU PRI LJUBLJANI V SOBOTO 9. IN V NEDELJO 10. JANUARJA 1982. LETA.

RAZPORED 6. POSVETOVANJA O SODOBNEM ČEBELARSTVU

Sobota, 9. januarja 1982

- 9.00 Otvoritev in podelitev priznanj
- 9.30 Referati na temo tehnologija čebelarjenja v panjskih sistemih
- 13.00 — 15.00 Odmor
- 15.00 Referati na temo sodobna oprema po različnih usmeritvah v čebelarstvu
- 17.00 Zaključek prvega dne posvetovanja

Nedelja, 10. januarja 1982

- 9.00 Čebelje bolezni
- 11.00 Medovite rastline
- 13.00 Zaključek 6. Posvetovanja o sodobnem čebelarstvu

Vzporedno s posvetovanjem bo razstava čebelarske opreme na kateri bodo sodelovali **največji proizvajalci opreme pri nas**. Udeležbo pa so prijavile tudi priznane firme iz inozemstva (**Thomas, Lega**), ki bodo na razstavi praktično prikazale delo najsodobnejših čebelarskih strojev.

Vabimo tudi čebelarje, da sodelujejo na razstavi v čim večjem številu. Razstava je odprta v času trajanja 6. Posvetovanja o sodobnem čebelarstvu.

Zveza čebelarskih društev
Slovenije

XXVIII. MEDNARODNI KONGRES ČEBELARJEV

LOJZE KASTELIC

Vsako drugo leto prireja svetovno združenje čebelarjev »APIMONDIA« kongres, na katerem se zberejo čebelarji iz vseh koncev sveta, da se pogovore o napredku zadnjih let v tej lepi gospodarski panogi in izmenjajo izkušnje.

Letošnji — 28. po vrsti je potekal med 23. in 29. oktobrom 1981 v slovitim letoviškem mestu Acapulcu na tihomorski obali zvezne države Mehike v Srednji Ameriki.

Da je bila za gostiteljico izbrana prav Mehika, ni zgolj naključje. Ta dežela je na področju čebelarstva v zadnjih letih dosegla izreden napredek, tako da se je povzpela prav na vrh svetovne lestvice v izvozu medu.

Žal prireditelji kongresa niso imeli prav srečne roke, saj je delo kongresa potekalo v dokaj šepavih organizacijskih kakor tudi tehničnih okoliščinah. Tudi razstava, ki je spremljala kongres, ni pokazala tistega, kar smo pričakovali. Zlasti prikaz tehničnega napredka v čebelarstvu je bil skro-

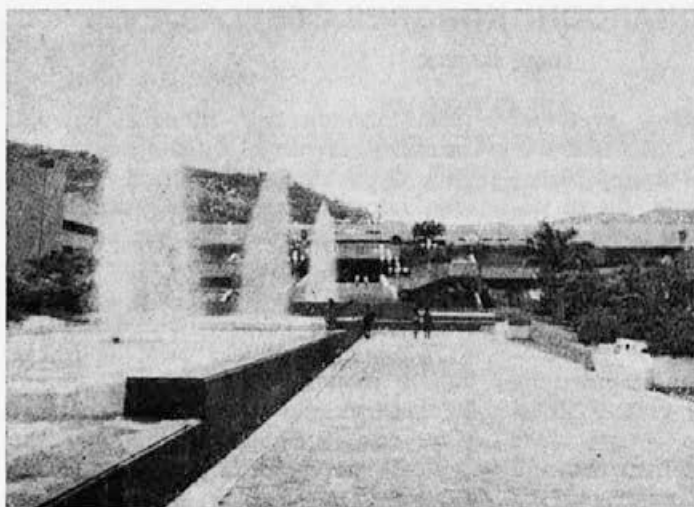
men, tako da tisti, ki so si ogledali razstave na prejšnjih kongresih, zlasti v Grenoblu in Atenah, iz Acapulca niso odnesli najboljšega vtisa.

Izjema je morda le prikaz napredka na področju apiterapije, kjer je bila tudi Jugoslavija častno zastopana, saj je prejela za razstavljenе eksponate, ki so bili zvečine s tega področja, kar 4 medalje: Pčelarski kombinat Beograd skupaj s čebelarско zadrugo Napredok iz Skopja zlato, Pčelarska centrala iz Zagreba srebrno, na isti stojnici Zlatomed iz Beograda tudi srebrno in Medex iz Ljubljane prav tako srebrno medaljo.

V petih delovnih dneh — en dan je bil namenjen obiskom bližnjih čebelarjev in pikniku na tihomorski obali — se je zvrstilo mnogo referatov v okviru stalnih komisij Apimondije, in sicer: komisije za čebelarско gospodarstvo, komisije za biologijo čebel, komisije za čebeljo pašo, komisije za patologijo čebel, komisije za tehnologijo in čebelarско orodje in

Nekateri predeli Mehike so idealni za čebelarjenje

Kongresni center v
Acapulcu

najmlajšega telesa Apimondije — delovne skupine za apiterapijo.

Poleg referatov, ki so obravnavali splošni napredek čebelarstva v svetu, so bili najbolj zanimivi referati, ki so prikazovali napredek v posameznih deželah. Čebelarjem je bilo tako omogočeno primerjanje razvoja v svoji domovini s prizadevanji v drugih deželah.

Najmočnejši vtis na več kot dva tisoč delegatov z vsega sveta pa so napravili dosežki na področju čebelarstva v deželi gostiteljici, Mehiki; te smo spoznali tako prek referatov in razstave v Centru Acapulco, kjer je bil kongres, kakor tudi z ogledi nekaterih čebelarstev v okolici Acapulca.

Ko so španski konkvistadorji zavojevali Mehiko, so tam že našli visoko razvito čebelarstvo. Zlasti na otoku Yucatanu, kjer so čebelarili Maji, niso bila redka stojišča s 100 in več panji; na nekem so jih našli celo več kot 400.

Danes je število milijon in nekoliko deset tisoč čebeljih družin, ki so jih našli v vsej državi l. 1970, že močno prekoračeno. Povprečna letina dá pridelek, ki presega 58.000.000 kilogramov najboljšega medu iz prostranih

subtropskih in tropskih krajev države. Méd pridelujejo v modernih panjih, med katerimi prevladuje Langstroth-Rootov panj s polnakladami, ki so zamenjali preproste panje starih čebelarjev. Okrog 80 odstotkov celotnega pridelka izvozijo, narašča pa tudi domača poraba, saj se je v zadnjih 10 letih skoro potrojila, medtem ko se je v tem obdobju izvoz povečal le za tri četrtine.

Za Mehiko so značilna velečebelarstva, kjer število 10.000 panjev ni nikakršna redkost. Največje je čebelarstvo Miel Carlotta s 50.000 panji, ki je hkrati tudi največje čebelarstvo na svetu. Taka velečebelarstva pokrivajo s svojimi panji prostrana ozemlja, kjer imajo razporejena stojišča z ne več kot 30 do 40 panjev na enem mestu. Tako sistematično izkoriščajo vse paše, ki se vrstijo praktično vse leto. Na tihomorskem območju daje samo kokosova palma tri paše letno.

Če se je Mehika na kongresu predstavila kot največja izvoznica medu na svetu, pa se je pokazalo, da postaja največji potrošnik čebeljih pridelkov dežela na nasprotnem delu zemeljske krogle, tj. Japonska. Med uvozniki medu se je za ZDA in ZRN že

uvrstila na tretje mesto, po uvozu vseh čebeljih pridelkov pa je že zanesljivo na prvem. Samo matičnega mlečka porabi Japonska na leto več kot 100 ton; večinoma ga uvozi s Tajvana.

Pri tem so našli izredno zanimivo in praktično rešitev: iz svoje dežele, kjer ni najboljših razmer za pridelovanje matičnega mlečka, so izvozili tehnologijo in čebele na Tajvan, kjer jim marljivi Kitajci v mnogo ugodnejših razmerah pridelujejo matični mleček s pet, pa tudi večkrat manjšimi pridelovalnimi stroški. Ob japonski tehnologiji in v tajvanskih pridelovalnih razmerah pridelani matični mleček stane le okrog 2.000.— din našega denarja za 1 kilogram!

Seveda je na kongresu mnogo držav razgrnilo tudi svoje načrte glede nadaljnjega razvoja čebelarstva. Najzanimivejši je vsekakor načrt Braziliije, za katerega se zelo zanimajo tudi vse mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo s problemom pridelovanja hrane. Po tem načrtu naj bi z mednarodnimi krediti v najkrajšem času začeli iz-

koriščati neizmerno nektarno bogastvo amazonskih pragozdov. Vanje bi namestili na milijone čebeljih družin, ki bi dajale ne le Braziliji, temveč vsemu človeštvu milijone ton najzlahtnejšega medu.

Poleg referatov in razstave smo si na 28. kongresu Apimondije lahko ogledali še vrsto zelo zanimivih filmov in diapozitivov. Daleč najbolj zanimiv je bil vsekakor nemški film o prašitvi matice. Presenečala je skoro nepojmljiva tehnična popolnost filma. Tako rekoč pred očmi smo lahko opazovali nalete trotoev, ki so drug za drugim oplojevali matico. Razveseljivo je pri tem zatrjevanje nekaterih funkcionarjev naše delegacije, da bomo ta film vsekakor odkupili za pospeševalne potrebe na področju čebelarstva v Jugoslaviji. Bomo videli.

Še bolj razveseljiva pa je odločitev komisije za nagrajevanje filmov in diapozitivov, ki je nagradila jugoslovansko serijo diapozitivov Medovita flora Jugoslavije s srebrno medaljo. Žal ni bilo med nami avtorja serije ing. Frančka Šivica iz Ljubljane!

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JANUARJU

FRANC KOLENC

Uredništvo Slovenskega čebelarja me je zaprosilo, da naj v letu 1982 kot čebelar s Štajerskega opisujem mesečna opravila in delo s čebelami. Naj se predstavim! Čebelarim v okolici Celja s 60 AŽ in dvema nakladnima panjema, in to na dveh stalnih mestih. Sem kooperant Medexa, čebelarim pa že okoli 40 let s prekinitvijo med drugo svetovno vojno in nekaj let po njej. Živim v Celju in mi je čebelarstvo poleg redne zaposlitve v veselje.

Naj v začetku zaželim vsem čebelarjem in njihovim družinskim članom SREČNO, ZDRAVO IN SEVEDA

MEDENO LETO. Vedno moramo biti prepričani, da bo naslednje leto boljše in v tem upanju lahko z veseljem čebelarimo. Nič novega ne bom napisal, saj so mesečna opravila opisovali že razni pisci. Glede na to, da se vsako leto včlanijo novi čebelarji, ki do zdaj niso brali podobnih člankov in glede na to, da naj bo mesečni opis dela s čebelami nekak opomin tudi za izkušene čebelarje, mislim, da tako pisanje ne bo odveč.

Za mesec JANUAR je pokojni Babnik že leta 1906 v Slovenskem čebelarju napisal tale verz:

Tov. Kolenc je vsestransko aktiven. Sodeluje pri organizaciji čebelarških razstav, ki tudi prispevajo k izobraževanju čebelarjev

»Od utrudljivega dela zdaj počiva čebela, a čebelar za prihodnost pridno naj dela.«

Za čebele je januar mesec počitka, mirovanja. Če jim pa že jeseni nismo dali dobre zimske zaloge, jih pravilno zapažili, jih oskrbeli z zadosti hrane, je lahko to usodno. V čebelnjaku nima čebelar kaj iskati in vznemirjati zimsko spanje čebel v gručah. Vse je bilo treba opraviti jeseni in zdaj jih lahko samo opazujemo na bradah in žrelih, odmetavamo sneg, skrbimo za pravilno zračenje in, če je potrebno, rahlo odstranimo mrtvice iz žrel in sneg, da dobijo speče čebele dovolj svežega zraka. Vsiljivcem, kot so miši, ptiči itd., preprečujemo dohod v panje s pravilnim zapiranjem žrel, v čebelnjaku pa nastavimo mišolovke ali strup, ki ga dobimo v lekarni. Na žrela prislavimo poševno stekleno ploščo, pobarvano s temno barvo, da svetloba in veter ne vdirata direktno v panj. Svetloba privablja čebele iz panja iz zadnjega obroča zimske gručice, da ob soncu pokukajo iz panja in tako zletijo v gotovo smrt.

Kaj naj torej dela čebelar za potrebe svojega čebelarskega obrata in društva?

Glede na to, da se čebelarstvo leto prične že avgusta za naslednje leto, je treba pregledati zapiske gospodarskih

panjev in ugotoviti, koliko je stara matica, če je bila dobra v tekočem letu, če smo jo zamenjali, ugotoviti moramo finančno stanje; skratka, napraviti bilanco. Za novo tekoče leto pripravimo nov zvezek z vprašalniki, vpišemo osnovne podatke in zvezek spravimo za prve zapise.

Lanskoletne jesenske vremenske razmere so bile več kot ugodne za čebele. Vsak je lahko dokrmil in dal zadostno ter zdravo zimsko zalogo, zato smo brez skrbi. Za novo čebelarstvo leto je potrebno napraviti načrt. Odločimo se, ali bomo sklenili kooperacijsko pogodbo z Medexom, ali bomo prevažali na paše, kam in koliko paš bomo izkoristili. Vedeti moramo, da lahko dobra čebelja družina dá tudi več kot 100 kg medu, če ji omogočimo vse leto paše s prevozom. Pričnemo pri oljni repici konec aprila v Slavoniji, nadaljujemo z akacijevo pašo v okolici Mačve, prepeljemo na drugo akacijevo pašo v okolico Murske Sobotice ali na Goriško; nato zamedimo smreka, travnik, gozd, sončnice, vrissek itd. Če čebelarimo na stalnem mestu, smo odvisni od vegetacije na enem kraju, tu pa ni pridelka. V takem primeru načrtujemo druge čebelje pridelke, kot so: cvetni prah, matični mleček, vosek, propolis in verjetno bo letos Medex pričel odkupovati še čebelji strup.

Pomisliti je treba na izboljšanje čebelje paše na stalnem mestu čebelarjenja. Zlasti je potrebno saditi in sejati medovite in še posebej močno pelodne cvetice (zlata rozga, razne astre itd.), ki dajejo pozno v jeseni obilo cvetnega prahu. Ta je zdaj še posebno pomemben, ker se soočamo z varrozo. Čebelja zalega in mlade jesenske čebele morajo uživati veliko cvetnega prahu, da dobijo zimsko toliščo, ki jim daljša življenjsko dobo in kljubuje parazitom.

Tudi na izobraževanje ne smemo pozabiti. Poglejmo knjige, stare liste Slovenskega čebelarja itd. Odgovorni funkcionarji čebelarskih društvenih organizacij naj organizirajo predavanja, kjer se bomo seznanjali z novimi metodami in tehnologijo. V šolah organiziramo čebelarske krožke in kot mentorji skrbimo za čebelarski naraščaj. Čebelarske družine in društva naj se skrbno pripravijo za letne konference, ko bo treba dati poročila o svojem delu. Pri vsem tem ne smemo pozabiti akcije za vključitev vseh čebelarjev v članstvo. Imamo še veliko čebelarjev, ki niso organizirani člani čebelarskih družin. Treba je vse čebelarje vključiti v čebelarsko organizacijo, saj se bomo le tako organizirani postavili v bran zoper razne kužne bolezni in sodelovali s pristojnimi občinskimi organi in samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Občinske zveze se morajo vključiti kot organizacija čebelarjev v kmetijske zemljiške skupnosti, v občinske izobraževalne skupnosti, v občinski kmetijski sklad, v kmetijsko zadrugo, v izvršilni odbor občinske konference SZDL itd. Letos

je volilno leto in evidentiranje kandidatov gre h kraju. Če se sami ne bomo vključili, ne pričakujmo podpore za razvoj čebelarstva. Verjetno ste nekateri že zamudili s predlogom finančnega načrta pri izobraževalni skupnosti, skladu za pospeševanje kmetijstva in kmetijski zemljiški skupnosti. Finančne načrte bodo sprejemali januarja in zato se je treba vključiti s konkretnim načrtom za pospeševanje čebelarstva kot kmetijske panoge. Naj povem, da je zveza čebelarskih družin občine Celje že nekaj let vključena v finančni načrt izobraževalne skupnosti in pri skladu za pospeševanje kmetijstva. Tako smo v letu 1981 dobili za izobraževanje 16.000 dinarjev in za pospeševanje razvoja čebelarstva 100.000 dinarjev. S tem denarjem smo poravnali stroške izobraževanja in čebelarskih krožkov, iz pospeševanja čebelarstva pa smo regresirali sladkor, po 5 kg na panj za zimsko dokrmljenje po 5 din pri kg. Dali smo še po 500 din regresa za vsak obnovljeni panj čebelarju, ki je stari, iztrošeni panj zamenjal za novega. Zavedati se moramo, da je občina osnovna celica in če hočemo napredovati, moramo s temi organi sodelovati.

Naj omenim še kuhanje voščin, za kar je čas zdaj, pripravo novih satnikov, žičenje, izločanje starega satja, popravilo orodja, čiščenje posod za med, da ne bodo spomladi vse črne.

Mislím, da sem v glavnem povedal, kar je bilo treba za januar; predlagam pa, da preberete še podobne članke v čebelarskih opravilih v januarju v drugih letnikih Slovenskega čebelarja.

OGLAS

Kupim tehtnico za pod panj. Širina 38—39 cm.

Jože Drozg, Lobnica 54, 62342 Ruše

KAKO SMO ČEBELARILI V PRETEKLEM LETU

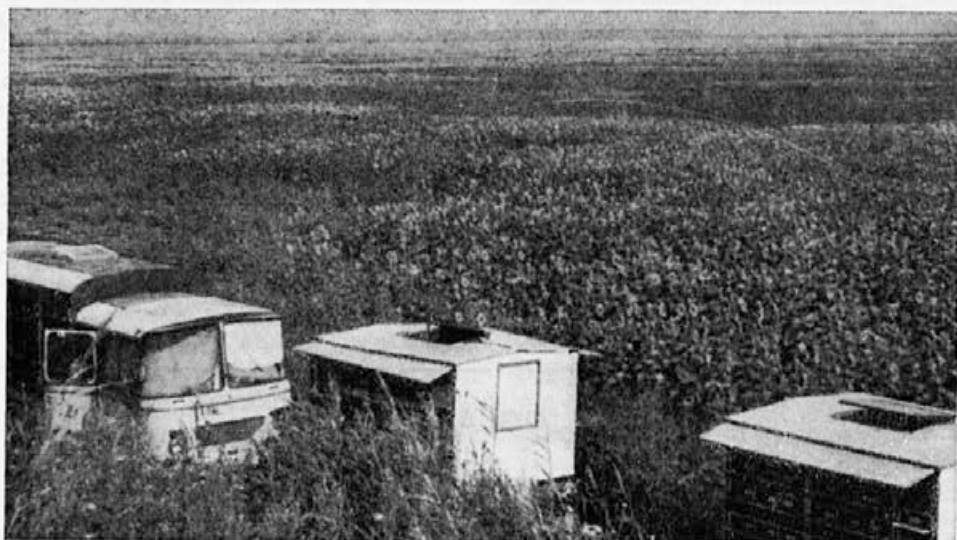
PROF. EDI SENEGACNIK

Naj kar takoj na začetku povem, da dobro. Če pa bi se hotel izraziti po šolsko, bi dejal natančneje: dobro, prav dobro in tudi odlično. Pri nas v Sloveniji skoro ni bilo čebelarja, ki ne bi vsaj enkrat točil, bili pa so tudi srečniki, ki so zavrtili točilo tudi večkrat. Prazne posode za med, ki so že leta in leta samevale v kaki zaprašenih kamrici, so spet prišle do svoje veljave. Čebelarji so jih napolnili, nekaterim pa je celo zmanjkalo posode in če bi jim Medex ne priskočil na pomoč, zares ne bi vedeli, kam z medom. Dočakali smo torej zares dobro letino, ki smo jo prejšnja leta tolikokrat napovedovali, pa nikoli dočakali.

Dočakali smo jo, čeprav ni bila zima prav nič ugodna za prezimovanje. Sneg je zapadel že v prvih dneh novembra. Pridružil se mu je še hud mraz, ki nas je pestil vso dolgo zimo. Ni in ni je hotelo biti konec in spomnil sem se na tisto pesmico, ki smo jo nekoč prepevali otroci: »Nesrečna zi-

ma mrazi me, mrazi me.« Morda še nikdar doslej ni bila tako dolga, zlasti za nas čebelarje ne. Čebele niso imele povsod trebilnih izletov. Ponekod so ždele kar tri mesece v panjih, pri nas v Ljubljani pa celo nekaj več kot sto dni. Pa je le prišel tisti sončni zgodnji pomladni dan v začetku februarja in takrat smo se močno oddahnili. Spet se je pokazalo, da je sladkor odličen za prezimovanje.

V prvih pomladnih dneh so se začele družine lepo razvijati. So namreč pomladi, ko se nam panji nočejo in nočejo razvijati, čeprav imajo dovolj medu in je čebelar poskrbel tudi za vse mogoče spodbujevalne pogače in z dražilnim krmljenjem hotel prisiliti družine k hitrejšemu razvoju. Letos pa je bil razvoj neverjetno ugoden in kar kmalu so se zatemnile mrežice na plodiščnih okencih. Rezervne družinice v prašilnikih so se izredno lepo razvile in že sredi aprila smo morali poskrbeti za večji prostor. Od vseh stra-

Na sončnici v Bački

V Gorskem kotorju
so čebelarjem najbolj
nevarni medvedi

ni so čebelarji poročali, da je razvoj kar najbolj ugoden. Tisti, ki so dodajali fumagilin, pa so se pohvalili, da je to zdravilo vendarle spet enkrat »prijelo«. Od takih čebeljih družin smo lahko upravičeno pričakovali prav dobro bero.

Prva naša izdatnejša paša na akaciji pa nas je tudi letos v Sloveniji pustila na cedilu. Na Goriškem in Primorskem, kot je poročal ing. Šivic, ni bilo z njo nič, prav tako pa je bilo tudi v Pomurju. V začetku je vse lepo kazalo, toda medenje je prekinilo deževje s hladnimi vetrovi. Ko pa se je zvrnilo, je bilo spet prevroče za njeno medenje in južni vetrovi so njene cvetove v dveh dneh popolnoma uničili. Spet se je pokazalo, kako občutljiva je ta rastlina za medenje. Če je ob njenem cvetenju vsaj nekaj dni ugodnega vremena, zna mediti kot nora in kmalu so medišča lahko polna. Sicer pa naj kar **tu povem**, da skoro na vsem območju Jugoslavije, razen v Podravini, akacija iz istih razlogov kot pri nas ni medila. Kadar pa v Jugoslaviji akacija odpove, potem pri nas res ni medu in je medena bera slaba. Letos pa je na srečo nadomestila to izgubljeno pašo obilna medena bera v naših gozdovih.

Ko so se potem razcveteli naši travniki in je začela prijemat tudi smre-

ka, so bila medišča kmalu polna. Zlasti v tistih krajih, ki so znani po dobri smrekovi paši, so čebelarji lahko dvakrat točili in bili bi še tretjič, če ne bi izredno hladno vreme konec junija prekinilo medenja. Deževno vreme pa je spet škodovalo kostanjevi paši in tako so čebelarji na njej točili le po nekaj kilogramov. Čebelje družine pa so bile zdaj na vrhu svojega razvoja in so zato lahko izdatno izkoristile hojevo pašo, ki se je v začetku julija pojavila v Gorskem kotorju in na Kočevskem, na Krimu pa še kje drugje.

Prva poročila o izdatnem hojinem medenju smo lahko slišali v radiu in brali v dnevnem časopisju. Za to je poskrbela Medexova obveščevalna služba, ki je javljala, da v Gorskem kotorju izredno dobro medi in da njihova tehtnica pokaže tudi po 4 kg dnevne bere. Med čebelarji je bilo sprva precej nezaupanja v taka poročila. Nekateri nevarni Tomaži so zmajevali z glavo in niso verjeli, da je tako. Prevečkrat so že šli na limanice in se s hoje vračali s praznimi panji in oslavljenimi družinami. Tokrat je bilo drugače in preden so se čebelarji dobro zavedeli, so prvi prevaževalci že točili. To pa je bilo potem najbolj zanesljivo znamenje za vseplošen juriš na Gorski kotor. V nekaj nočeh je bilo na njegovem območju že na tiso-

če in tisoče panjev. Pripeljali so jih iz vseh delov Slovenije, med najbolj vnetimi so bili vrli Pomurci. Ti so bili pravzaprav najbolj oddaljeni pa obenem tudi najbolj podjetni, saj so pripeljali menda kar vse svoje panje semkaj. Ob cesti Delnice—Crni lug—Gerovo si lahko videl njihove in še druge prevozne čebelnjake, ki so bili kar dobro razmeščeni in ni bilo nikjer prevelikega kopičenja na enem samem kraju. To je zelo važno ob takih pašah, in sicer predvsem zaradi cvetnega prahu, opravljanja čebel, točenja in tudi morebitnih bolezni. Hoja je medila ves julij tja do 20. avgusta. Takrat je pravcato jesensko deževje z mrzlimi vetrovi prekinilo medenje. Pa so kljub temu še vedno prihajali zamudniki s svojimi čebelnjaki na kolesih. Nekateri izmed njih so le predolgo omahovali in pripravljali svoje panje in čebelnjake na kolesih. Namesto v obljubljeni deželni so prišli na konec paše ali kakor pravijo naši čebelarji v sosednji republiki: »Došli su na amen!«

Kadar hoja dobro zamede in govorimo o njenem »pravem« medenju, takrat je ne ustavi noben dež. To se je pokazalo tudi letos, ko je po dežju dostikrat še bolj zamedilo. Največja kontrolirana bera je bila 7 kg dnevno, nekateri pa so govorili še o večjih številkah. Kdor je prišel pravočasno, je lahko točil tudi trikrat in dobil do 50 kilogramov na panj in to prvovrstnega hojevega medu. Pri Medexu so se zavedli, da je to dragocen zaklad, ki ga morajo takoj izkoristiti. Na teren so poslali svoje tovornjake in odkupovali med po kar ugodni ceni 120 din za kilogram. Čebelarji so dobili denarje takoj na roko in zato so ga skoro vsi prodali, saj je bila to zares lepa odkupna cena. In še nobene sitnosti ni bilo z medom. Medexovi fantje so ti ga sami lepo natovorili, ti pa si samo odprl svojo bolj ali manj prazno de-

narnico in hvaležno pospravil denar. S tem je Medex napravil res veliko uslugo vsem čebelarjem. Zahvaliti se mu moramo tukaj ne samo za to, pač pa tudi za pravočasno obvestilo o medenju. Nekateri so jo prav takrat že ubrali na sončnico, drugi pa so bili tik pred tem. Še pravočasno smo obvestili nekatere hrvatske čebelarje, ki so se potem takoj usmerili v Gorski kotar.

Naši prevaževalci v sosednje republike se sicer niso mogli pohvaliti s kako posebno bero. Repica ni povsod dobro medila. Pohvalili so se le čebelarji, ki so peljali v okolico Vinkovcev in Osijeka. Akacija pa je, kot smo omenili, medila spet le v Podravini. Zadnja leta lahko ugotavljamo, da akacija samo na tem območju ne odreče, drugod pa bolj slabo mede. Na sončnici tudi ni bilo kaj prida. Bilo je samo eno točenje in to le tam, kjer ni bilo glivičnih bolezni. Te so ponekod sončnico popolnoma uničile, če je niso poprej večkrat poškopili. Lika letos ni dala skoro nič. Čebelarji, ki so bili s svojimi čebelami na žepku, trde, da so dobili nekaj kilogramov, oziroma slabo zimnico. Resa zaradi hladnih dni in dežja tudi ni medila kot druga leta, čeprav je bila bujna kot že dolgo ne. Čebele so bolj paberkovale na beli deteljici tja do konca septembra. Imele so kar dobro pašo in so matice lepo zalegale, tako da je bilo v panjih v začetku oktobra kar obilo mlade živali. Redkim prevaževalcem, ki so se odpravili po končani jesenski paši v Liki na otoke in na Pelješac, je tudi tam uspelo na jesenski resi. Pravijo, da so imeli dobro točenje.

Končujem in spet ponavljam: dobro je bilo! Veseli smo in zadovoljni. Morda pa bo zdaj le prišlo za sedmihi suhimi leti sedem debelih, medenih. To pa želim v novem letu vsem slovenskim čebelarjem.

FACELIJA MEDOVITA IN SILAŽNA RASTLINA

IVAN KRAJNC

Problemi, ki so se pojavili v našem čebelarstvu zaradi varroe, bodo prisilili naše čebelarje, da bodo ustvarili ugodnejše pašne razmere doma. V glavnem imamo v Sloveniji akacijevu pašo in poznejšo travniško ter kostanjevo pašo. Če na smreki in hoji paše ni, imamo od julija meseca pa vse tja do otave brezpašno dobo, ki sega čebelarjem globoko v žep. V zadnjem času pa tudi sladkorja ni mogoče dobiti. Kaj storiti, da bi naše čebele, ki so že tako hudo ogrožene zaradi bolezni, ohranili pri moči in jih pripravili za zimo?

Edino, kar preostane čebelarju je, da doma poskrbi za poletno in zgodnjo jesensko pašo. Marsikateri vidi v tem nepremostljivo oviro, vendar ni tako. Danes imamo razne vrste detelje, ki jih lahko posejemo in paša je tu. Pred leti sem pisal o rumeni detelji *smiljki*, na katero smo prevaževalci vozili čebele v Liko in Bosno. Sam sem si jo vsejal in že nekaj let imam v avgustu in septembru pašo za nekaj panjev doma. To deteljo dobimo v ljubljanski semernarni. Dobro jo je zmešati z drugo deteljo in v nekaj letih se bo sama razrasla. Detelje namreč obolevajo za plesnijo in na teh golih mestih se razbohoti nato *smiljka*, ki je poldivja in je noben zajedavec ne uničuje. Kmetje prav radi sprejmejo semena, so pa sorazmerno draga.

Dalje imamo *facelijo*, ki med do pozne jeseni in jo čebele prav pridno obletavajo. Na *faceliji* dobijo čebele obilo cvetnega prahu in medicinske. Edina napaka te rastline je, da sveža ni užitna za živali; v glavnem so jo sejali za zeleno gnojilo.

Na Češkoslovaškem so pa tudi temu prišli na kraj. Po žetvi preorjejo strnišča in posejejo *facelijo*, ki ni občutljiva za sušo niti za preobilno močo. Do novembra zraste ta rastlina do

80 cm visoko. Po košnji rastlino silirajo v silosih. Ker ima v sebi obilo sladkorja, se ta s siliranjem spremeni v mlečno kislino. Ta kislina varuje silažo pred gnitjem in konji, govedo in svinje jo zelo radi uživajo, ker je sladka. Poleg tega ima v sebi mnogo dušičnih spojin, zaradi česar je zelo redilna.

Ugotovljeno je, da je *facelija* rastlina z mnogo prednosti pred koruzo in sončnico, ki ju na splošno silirajo. Te prednosti bi bile v glavnem naslednje:

Vsi vemo, da imata sončnica in koruza, znani silosni rastlini, razmeroma dolgo vegetacijsko dobo. *Facelija* pa se, nasprotno, odlikuje z zelo naglo rastjo, kar pomeni veliko prednost pred sončnico in koruzo. *Facelijo* lahko posejemo, ko smo poželi žito. V jeseni daje za siliranje obilico gmote, ker zraste od 50—75 cm visoko. Če hočemo gojiti *facelijo* za kisanje, jo lahko posejemo na polju kot strniščno rastlino, kjer smo že prej (tj. v istem letu) pridelali žito. Tega ni mogoče napraviti s sončnicami ali koruzo. Na polju ni mogoče najprej pridelati žita in za njim sejati koruze ali sončnic. Ti dve rastlini ne bi zrasli toliko, da bi jih lahko uporabili za kisanje, vsekakor pa ne bi dali mnogo zelene gmote. To je nesporen uspeh in prednost *facelije* pred doslej priljubljenimi rastlinami za siliranje (sončnico in koruzo).

Silaža *facelije* se odlikuje z veliko hranilno in krmilno vrednostjo, ima namreč dvakrat toliko beljakovin, kar so ugotovile kemijske preiskave strokovnjakov. V silaži tudi ni nič maslene kisline, ki navadno povzroča škodljivo razkrajanje hranilnih snovi in zaradi tega neugodno vpliva na konserviranje krme.

Vonj silirane krme je sladkokisel.

Zanimivo je, da silirana facelija, ki ima dovolj beljakovin, nima neprijetnega duha, kakršen nastane navadno pri razkrajanju dušičnih snovi pri silažnih rastlinah, ki imajo mnogo beljakovin (npr. pri detelji in grašici). V faceliji je nekaj, kar zagotavlja uspeh kisanja. Facelija je namreč znana kot izredno medeča rastlina, ki ima mnogo sladkih sokov. To ugodno vpliva, da ima silaža facelije kljub veliki množini beljakovin vse lastnosti dobre silaže, da diši, da je redilna in jo ima živina rada.

Znano je, da priporočajo pri kisanju rastlin, ki imajo mnogo beljakovin, dodajanje koncentrirane raztopine sladkorja, in sicer nekoliko razredčene melase. Več kot verjetno je, da je v faceliji poleg obilice beljakovin važen sladkor, ki ga vsebuje in vpliva na uspeh siliranja. To potrjujejo že dolgo znani podatki, da imajo rastline, dozorevajoče v mrazu (in taka je tudi facelija) v svojih celicah in tkivu vedno večjo količino sladkorja kot rastline, ki so občutljive za mraz.

PISMO IZ VENEZUELE

ALOIS ILIJA
LOS TEQUES-EDO. MIRANDA
URB. LOS LAGOS — VENEZUELA

Že več let prejemam vaše ugledno glasilo, danes pa vam moram sporočiti, da mi ga ne pošiljajte več. In to iz preprostega razloga, ker nimam več čebel.

Čebele so mi pa pošle, kakor toliko drugim. V tem delu dežele, kjer živim, se je leta 1978 začelo z veliko sušo, ko je paša tako upadla, da je bilo potrebno pitanje. Pitati pa večini ni bilo mogoče, ker so bile čebele že afrikanizirane. Afrikanizirane čebele pa so tako divje, da se jim more približati samo človek, ki je opremljen kot kak astronaut in če ima svoje čebele dovolj daleč od ljudi in živali. Če jih nima vsaj kakih 500 m odmaknjene, se takoj, čim se jim človek približa tako razhudijo, da daleč naokoli vse cvili, vpije in beži. Potem pa sledijo pritožbe na oblast, tožbe za odškodnine itd. Jaz sem jih imel preblizu javnega pota, kar prej ni bil noben problem, ko sem jih lahko odpiral tudi brez zaščitnega klobuka. Zdaj pa niti na pitanje od zunaj ni bilo misliti, ker so bile takoj vse zunaj in daleč naokoli, čim je na panju le malo zaškrebalo. Same sebi prepuščene čebele so pa samo pešale. Nekaj družin je tudi

ušlo, ker ni bilo hrane v okolišu. Take »divje« razmere so vladale vse do leta 1980, ko se je začelo deževje, kakršnega ne pomnijo najstarejši ljudje in ki po malem še vedno traja. Spet smo prišli na isto kot prej: pitati, kdor pa zaradi bližine ljudi in živali ne more, pa iz spoštljive razdalje vedeti, kako mu njegove sicer nad vse pridne, pa preveč hude živalce propadajo in uhajajo. (Videti ne more, ker ne sme pogledati v panj.) Po uradnih statistikah je tukajšnje čebelarstvo v teh nekaj letih nazadovalo za 75 %. To se pravi, manjši čebelarji so izgubili vse, večji pa veliko. Temu primerno se je povečala tudi cena medu: steklenica, ki je prej stala 2,50 dolarja, stane danes 12,50 dolarja. Zelo pa je naraslo ponarejanje medu. Pri taki ceni »se splača«. Kakor so te čebele divje v obnašanju, tako so divje tudi pri nabiranju medu. Zato jih je bilo prav malo, ki bi jih požgali, kakor so svetovali nekateri »strokovnjaki« kot edini izhod. Samo enega, nekoliko »vaškega« čebelarja poznam, ki jih je v jezi požgal, ker je imel zaradi njih neprestane težave pri ljudeh in pri oblasteh. Velika čebelarstva, cela industrijska

podjetja s 1000 do 1500 panji, ki so vsa elektrificirana, pa ne morejo tako narediti. Eden takih podjetnikov je še pravočasno, še pred nastopom najhujšega deževja, hotel pobrati med svojim živalcam. Sklical je prijatelje čebelarje. Ti so najprej prerezali avtomobilske gume na pol po vsem obsegu, da so tako dobili okrogla polkrožna korita, ki so jih napolnili s petrolejem. To čudno obzidje so razpostavili v velikem obroču okoli in okoli panjev — in petrolej zažgali. Nato so — vsi seveda kar najbolje opremljeni — naskočili panje v upanju, da čebele dimastega obroča pač ne bodo preletele. Kaj še! Čebele so se za vse priprave prav malo menile. Kmalu se je začelo po vasi vpitje, cviljenje in beganje ljudi in živali. Čebele so preletele obroč in pikale vse, karkoli so dosegle: otroke, pse, kure, konje, prašiče, ptiče po ptičnicah. V vasi je nastal cel sodni dan. Čebelarji so morali kljub skrbnim pripravam delo za tisti dan opustiti. Sprevideli so, da bodo svojim živalcam mogli pobrati med samo tako, če jih bodo prepeljali dosti daleč proč od ljudi in živali. Seveda se pa takó ne more čebelariti. Oblasti so začele uvažati nove matice iz ZDA, ki jih dajejo čebelarjem zastonj, da bi jih zamenjali za svoje afrikanizirane. Na videz je to že nekaj, končna rešitev pa to ni. Saj nihče ne ve, koliko nekontroliranih družin je po gozdovih, katerim ne bo nihče menjal matic. Te bodo, kakor doslej, napadale krotke in

zasedale njihove panje in vojna se bo nadaljevala. Spet bo treba menjavati in nato še in še... Je pa to menda edina pot, po kateri bi dežela sčasoma mogla priti do »pametnih« čebel in umnega čebelarstva. Medtem pa, imej jih daleč na samem, kdor more...

Začelo se je pa to tako, da so v Braziliji, kjer niso bili zadovoljni z evropskimi (italijanskimi) čebelami, češ da se v tropskem podnebjju ne obnesejo, hoteli svojo raso izboljšati z afrikan-skimi (*Apis Mellifera Adamsonii* Lanneille 1807), ki da so pridnejše in tudi bolj odporne proti boleznim. Ravnatelj zavoda za raziskovanje dr. Warwick E. Kerr je l. 1957 vpeljal veliko družin (tj. matic) afrikanške čebele; 27 matic je pozneje ušlo. Te so se brez kontrole križale z domačimi, iz česar je nastala nova vrsta, afrikanizirana čebela, ki ji človek ni več kos. V Venezueli so se prvi svarilni glasovi pojavili l. 1976; danes pa je teh čebel polna že vsa dežela. Strokovnjaki pravijo, da se širijo s hitrostjo 150 km na leto, v hladno podnebje pa da ne gredo, ne v smeri proti Severni Ameriki ne proti Argentini.

S to dolgo zgodbo sem vam razložil, v kakšnih okoliščinah sem prišel ob čebele in da mi izgube niti Slovenski čebelar ne more nadomestiti. Zato se vam prav lepo zahvaljujem, da ste mi ga tako zvesto pošiljali in vas z vsemi priznanji za lepo revijo najiskrenejše pozdravljam.

IZŠLA JE NOVA BELČIČEVA KNJIGA

Josipa Belčiča iz Peteranca pri Koprivnici, dolgoletnega sodelavca hrvaške »Pčele« in avtorja znanega dela z naslovom »Moj način pčelarenja«, poznajo že mnogi slovenski čebelarji. Čeprav sam večkrat skromno poudarja, da je naredil samo pet razredov

osnovne in tri razrede vajeniške šole, nam njegovi spisi odkrivajo velikega mojstra peresa in čebelarke stroke. Komaj 13 let je imel, ko je začel čebelariti. Bistro je ves čas opazoval življenje čebel in pridno študiral domačo in tujo literaturo. Tako si je v 62

letih intenzivnega čebelarjenja nabral izredno bogatih izkušenj, ki jih ne skriva zase, ampak jih nesebično posreduje široki čebelarški javnosti.

Njegova najnovejša knjiga je priročnik za začetnike in ostale čebelarje ter nosi naslov »Pčelarenje danas«. Izdal jo je v samozaložbi. Na 154 straneh je v zgoščenem slogu, ki je značilen za njegovo pisanje, podal celotno čebelarstvo tematiko v običajnem klasičnem razporedu: biologija čebel, čebelja paša, kratka zgodovina razvoja panjev, čebelarjeva opravila med letom, zreja matic, čebelji proizvodi in bolezni čebel. Posebno vrednost dajejo knjigi njegova lastna zapazanja in odkritja, ki jih je temeljito preizkusil v svoji dolgoletni praksi. Tako je ovrgel mnoge zmotne trditve nekdanjih čebelarških teoretikov, kar ponovno dokazuje, kako tesno morata biti povezana praksa in teorija.

Zanimive so Belčičeve izkušnje z AŽ panjem. Standardna izvedba se mu je zdela pretesna, zato je izdelal svoj tip AŽ panja z 2 x 12 satnikov velike mere 40 x 30 cm, torej izredno prostoren panj, ki pa se ga pred izdatno pašo lahko še poveča z uporabo 4-satne kasete. No, slovenski čebelarji smo si vedno prizadevali, da ohranimo panj s standardnimi merami, saj ima tak največjo tržno vrednost. Seveda se tudi naši čebelarji zavedajo, da je ob dobrih pašah nekoliko pretesen in da plodna matica v njem ne more razviti vseh svojih sposobnosti. Izhod iz zagate pa je mogoče najti na različne načine, ne da bi spreminjali mere panja, med drugim z dovolj prostorno kaseto-zakladdo. Uspehi nekate-

rih naših posameznikov, ki že nekaj let preizkušajo zakladdo, so izredno obetavni.

V Belčičevi knjigi sem s posebno pozornostjo prebral poglavje o združevanju čebeljih družin, da bi se dosegli večji donosi. Iskal sem odgovor na neko vprašanje, ki me že dalj časa muči, vendar ga tudi tokrat nisem našel. Marsikdo, med njimi tudi jaz, ki čebelarji v LR panjih, je preizkusil Belčičev način omejevanja zalege pred pašo v tretji nakladi, ki je od spodnjih dveh mediščnih ločena z mrežo. Po končani paši, ko je hotel iztočiti med, je našel v spodnji nakladi obilico trotovske zalege, zaradi česar je bil pridelek medu znatno pod pričakovanjem. Ta neljubi pojav je marsikoga zelo razočaral. Mislim, da so čebele v spodnji nakladi preveč oddaljene od matice in da do zaleganja trotavih čebel ne bi prišlo, če bi v to nakladdo pravočasno vcepili dva zrela matičnika, ali če bi v njej pridelovali matični mleček. Čudim se, da se avtorju te sicer odlične metode omejevanja zalege in preprečevanja rojenja kaj podobnega ni zgodilo. Ne v prvi in tudi ne v drugi knjigi o pojavu trotavih čebel ni ničesar napisal.

Upam, da mi tov. Belčič moje dobronamerne kritike ne bo zameril. Zelo pa mu bom hvaležen jaz in verjetno tudi vsi tisti lastniki nakladnih panjev, ki njegove metode radi preizkušamo, če bo o tem problemu napisal svoje mnenje.

Knjiga »Pčelarenje danas« stane 200 din in jo lahko naročite pri avtorju.

(Josip Belčič, 43321 Peteranec)

POPRAVEK

Pri obvestilu o diapozitivih v 11. št. Slovenskega čebelarja, na str. 379 je prišlo do dveh napak:

1. Čebelarstvo tehnologijo obsega samo ena serija in ne dve;
2. Bolezni, škodljivci in zastrupitve čebel je serija, ki vsebuje 72 in ne 36 diapozitivov.

Prosimo vse naročnike, da te popravke upoštevajo.

ing. Franc Šivic

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Škof Anton iz Malečnika je verjetno najstarejši živeči poklicni čebelar pri nas, zato bodo njegove izkušnje tembolj zanimive.

Kako ste začeli čebelariti?

Čebelariti sem začel leta 1926, ko sem bil star 14 let, pri znanem čebelarju Francetu Kirarju iz Hrance. Že od mladosti me je čebelarstvo zanimalo in tako čebelarim že vse svoje življenje. Ko sem začel čebelariti, je imel France Kirar 60 panjev, ki jih je izdelal sam; to so bili Kirarjevi A panji. Z leti se je njegovo čebelarstvo večalo in se mu povzpelo na 600 panjev.

2. Kako ste se učili čebelariti in kakšne težave ste imeli kot začetnik?

Kot začetnik nisem imel posebnih težav, saj sem bil od začetka ljubitelj narave in življenje čebel me je zanimalo.

3. Kaj priporočate mladim čebelarjem začetnikom?

Čebelar začetnik mora predvsem imeti veselje do čebel, začeti mora skromno, z manjšim številom panjev, da bi bil lahko kos svojim čebelam in da ga v začetku ne bi razočaralo, kajti čebelarstvo je povezano s finančnimi stroški, najbolj pri čebelarjih začetnikih.

4. V kakšnih panjskih sistemih ste čebelarili in kakšne izkušnje imate z njimi?

France Kirar je začel čebelariti z dunajskimi panji. Ko pa je ugotovil, da je ta panj premajhen za izkoriščanje čebelje paše, je konstruiral svoj panj, Kirarjev A panj. Površina tega panja je bila približno takšna kot jo ima sedanji AŽ panj, z 9 sati. Ob nadaljnjem razvoju čebelarjenja je France Kirar ugotovil, da je za izkoriščanje čebelje paše tudi Kirarjev A panj premajhen. Izumil je novi sistem panja, Kirarjev B panj, ki mu služi kot zelo primeren za dobre in

obilne čebelje paše.

5. Kakšno čebelarsko opremo imate in kje ste jo nabavili?

Čebelarska oprema in orodje sta sodobna in prikladna. Čeprav sem nekaj od tega že takoj po prvi svetovni vojni kupil v Avstriji, mi še zdaj dobro služi.

6. Katere čebelje pridelke pridelujete in kakšen je vaš poprečni pridelek?

Moji čebelji pridelki so med vseh vrst in vosek za uporabo, za izdelavo satnic in za prodajo. Pridelek je odvisen od vremenskih razmer in medenja medovitih rastlin.

7. Kako preprečujete rojenje?

Rojenje preprečujem z zamenjavo mladih matic, saj je v Kirarjevem B panju matica dobra le 2 leti, ker se od nenehnega zaleganja hitro iztroši in je zato zamenjava nujno potrebna.

8. Kako spomladi pospešujete razvoj družin?

Za razvoj spomladi poskrbim že v jeseni, tako da vzimim močne in mlade čebele; če pa je spomladi potrebno okrepiti kakšno šibkejšo družino, ji dodam iz rezervne družine pokrito zalego.

Leta 1933 sem skrbel že za veliko število čebeljih družin

9. Kaj naredite z voščinami in kako pridete do satnic?

Voščine in stare satnice prekuham v vosek, satnice pa izdelujem sam, ker imam vse priprave za kuhanje voščin in tudi priprave za stiskanje satnic za Kirarjev A in B panj.

10. Ali sami vzrejate matice in kako?

Matico vzrejam sam, ker imam svoje vzrejališče matic. Material za vzrejo matic odbiram po kakovosti panjev, iz katerih nameravam vzrediti mlade matice. Vzrejam jih samo iz najbolj kvalitetnih družin, ki morajo imeti res dobre lastnosti, da je družina dober medar, da ni preveč napadalna, da ni rojiva. To vse opazujem in vpisujem vse leto, predvsem pa je važno, da je čista kranjska pasma (čebela sivka).

11. Kako zamenjate matice in kako pogosto?

Matico zamenjam po potrebi; slabim ne zamenjam matice, pač pa jim dodam celo rezervno družino. Ko nameravam zamenjati matico, jo najprej odstranim. Nato pustim v dru-

žini 2 satnika s čebelami; potem pa dodam vsaki drugi satnik iz rezervne družine in ne iščem več matice, ki sem jo dodal iz rezervne družine, ker so se čebele z matico že sprijaznile med dodajanjem satnikov, od katerih je bil vsak drugi zamenjan. Med dodajanjem satnikov iz rezervne družine je nastala v panju zmeda in med tem so matico že sprejele.

DRUGI NAČIN

Odvzamem staro matico in dodam mlado, oplojeno. Namočim jo v kisló vodo, da ne more hitro begati pred čebelami v panju. Od kisle vode je izgubila prvotni vonj in tako so jo zagotovo sprejele.

12. Ali vozite čebele na paše in katere?

Med dolgoletnim čebelarjenjem sva vozila na razna pasišča po vsej Jugoslaviji in tudi na jadranske otoke; predvsem v Liko na žepek, v Subotico na akacijo, v Metkoviče na kaduljo ter na otoke Šolto, Hvar in Vis na rožmarin. Vozila sva tudi na Dravsko polje, na Pohorje in v Prekmurje.

13. Kako točite med in kako preprečujete rop?

Med točimo obvezno v zaprtem prostoru, da ne pride okolica v dotik z medom, ker bi tako privleklo čebele do ropanja.

14. Kateri je največji problem, ki ga imate pri čebelarjenju?

Težave so predvsem s pomladanskim škropljenjem z različnimi škropivi in s slabo organiziranostjo pri nabavi sladkorja za zimsko krmljenje.

15. Kako zazimate čebele?

Čebele zazimimo na sladkorju in to v mesecu septembru, pa tudi še malo kasneje, ko se je zalega polagoma izlegla. Zapažimo pa jih dokončno od 15. do 30. novembra.

16. Ali je pri vas dobro organizirano preprečevanje širjenja čebeljih kužnih bolezni?

Čebelarji smo povezani z veterinarsko službo in skupno skrbimo za

Predsednik nacionalne zveze čebelarjev Mehike s sodelavci v razgovoru s predstavniki hp Medex na razstavnem prostoru Medexa na 28. mednarodnem kongresu čebelarjev v Acapulcu

TUDI ČEBELJI PRIDELKI SPADAJO V OSNOVNE KMETIJSKE PRIDELKE

GLAVNI DIREKTOR DO MEDEX
ALEŠ MIZIGOJ, DIPL. OEC.

Na podlagi sprejetega samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana razvoja kmetijstva, ribištva in živilske industrije za obdobje 1981—1985 je končno tudi pridelovanje čebeljih pridelkov in predelava le-teh verificirana kot enakovredna

panoga v kmetijski proizvodnji. Naša delovna organizacija je edini podpisnik navedenega sporazuma, seveda močno pogrešamo tudi ostale subjekte, ki kakorkoli delujejo na pridelavi oz. pospeševanju čebeljih pridelkov. Naša skupnost zato upravičeno pričakuje v

Medexove delavke pri polnilnem stroju

tem srednjeročnem obdobju bistven premik v organiziranem pridelovanju čebeljih pridelkov. Na podlagi sprejetega srednjeročnega plana naše delovne organizacije je tako predvidena izjemno hitra rast pridelave čebeljih pridelkov, ki naj bi bila organizirana predvsem na podlagi dolgoročnega sodelovanja med čebelarji, kooperanti in našo delovno organizacijo. Prav razveseljivo je dejstvo, da se naši republiški činitelji, predvsem pa komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, intenzivno vključujejo v prizadevanja organizirane proizvodnje. Naša enota Kooperacija se tudi ustrezno dohodkovno povezuje s proizvajalci čebelarске opreme, da bi zagotovila ustrezno količino panjev in drugih pripomočkov za hitrejše vključevanje čebelarjev v organizirano proizvodnjo. Iz dosedanje prakse smo prišli do zelo pomembnih ugotovitev, da je le dolgoročna povezava, čebelar—naša DO, garant za večjo ekonomsko rentabilnost posameznih čebelarjev-kooperantov in seveda tudi za našo DO, ki tako dobi-

va ustrezne količine čebeljih pridelkov. Seveda z dosedanjim številom kooperantov kot tudi s samo organizirano ne moremo biti zadovoljni, ker čas, v katerem živimo, zahteva od nas, da pridelamo vse več hrane, v tem slučaju čebeljih pridelkov doma, v Sloveniji oz. Jugoslaviji. Zelo pomembna bo tudi vključitev naše DO v Živinorejsko poslovno skupnost Slovenije, ker nam bo kot članici te skupnosti omogočala dobiti precejšnja finančna sredstva za še hitrejši razvoj organizirane pridelave čebeljih pridelkov.

Predelava čebeljih pridelkov v visoko kvalitetne izdelke apiterapije nam omogoča, da se vse bolj kot pomemben partner v svetovnem merilu s tega področja vključujemo v izvoz na konvertibilno področje. V prizadevanjih za vse večji izvoz lahko ugotovimo, da smo se zelo aktivno vključili v izvoz, saj je naša DO prvič v času svojega obstoja presegla 1 milijon ameriških dolarjev izvoza in seveda tudi za okoli 20 % presegla planirano vrednost izvoza za leto 1981. Izvoz bo tudi v prihodnje pomenil eno bistvenih nalog naše delovne organizacije, zato pričakujemo, da bodo čebelarji še bolj kot dosedaj prispevali k večjemu izvozu.

Naša želja in obveza je, da vsak čebelar in vsi skupaj v prihodnje prispevamo še več k povečanemu izvozu, ker bomo le tako uspeli uravnovesiti našo plačilno bilanco s tujino.

Vsem čebelarjem želimo uspešno in medeno leto 1982.

ODKUP VOŠČIN IN VOSKA

Delovna enota Kooperacija je tudi letos organizirala zbiranje in odkup voščin. Voščine prevzema trgovina čebelarkega materiala, Ljubljana, Miklošičeva 30, vsak dan od 8.00 do 14.30 in ob sobotah od 8. do 12. ure. Voščine bomo zbirali do 31. marca 1982.

Za prevzete voščine obračunavamo stroške za kuho v višini 20 din za kg ter priznamo protivrednost čebeljega voska po odkupni ceni voska, in sicer:

— 28 do 33 % izplena čebeljega voska za 1 kg voščin, ki so stare nad 2 leti,

— 40 do 55 % izplena čebeljega voska za 1 kg voščin deviškega in gradilnega satja,

— 50 do 60 % izplena čebeljega voska za 1 kg voščin iz pokrovcev.

Odkupne cene čebeljega voska so 300 din za I. kvaliteto in 290 din za II.

kvaliteto. Prevzemalec voščin izroči čebelarju z obračunom potrdilo o prevzetih količinah, s čimer si čebelar pridobi pravico do nakupa satnic. Voščine morajo biti suhe, brez medu, cvetnega prahu, gnilobe ali plesni.

Predvidevamo, da bo tudi v letu 1982 uvoz čebeljega voska močno omejen. Proizvodnja satnic bo odvisna od nakupa voska na domačem trgu, zato bodo imeli prednost pri oskrbi s satnicami čebelarji, ki bodo Medexu oddali čebelji vosek ali voščine. Uvoženi vosek ne bo zadoščal niti za pokritje potreb čebelarjev kooperantov, ki bodo širili obseg čebelarjenja z novimi panji. Priporočamo čebelarjem, da že sedaj oddajo vosek Medexu in si tako pravočasno zagotovijo satnice.

*DE-KOOPERACIJA:
pospeševalna služba*

Vse voščine so dragocene za čebelarstvo

SEMINAR ZA ČEBELARJE KOOPERANTE

Čebelarje kooperante in vse tiste, ki imajo z Medexom sklenjene pogodbe o proizvodnem sodelovanju, obveščamo, da organiziramo seminar o proizvodnji čebeljih pridelkov. Na seminarju bomo teoretično obdelali nekatere probleme s področja vzreje matic, tehnologije čebelarjenja, pridelovanje posameznih vrst čebeljih pridelkov ter druge probleme, s katerimi se čebelarji vsakodnevno srečujejo. Probleme čebelarjenja bomo poskušali čimbolj konkretizirati in zanje najti odgovore, ki bodo čebelarjem praktično koristili pri njihovem delu. Udeležence prosimo, da nam po možnosti pred začetkom seminarja pošljejo pismena vprašanja oziroma nakažejo probleme, za katere želijo, da jih obravnavamo in

najdemo ustrezne rešitve. Na ta način bi lahko seminar čimbolj približali potrebam čebelarjev.

Seminar bo v Ljubljani meseca januarja 1982 in bo trajal dva dni. Organiziran ne bo le v primeru, če se bo prijavilo manj kot 15 udeležencev.

Prijave sprejema Medex, DE - Kooperacija, Ljubljana, Miklošičeva 30, vključno do 15. januarja 1982. Prijavljene čebelarje bomo dodatno obvestili o času in kraju predavanj. Informacije o seminarju lahko dobite osebno v Ljubljani, v pisarni pospeševalne službe ali po telefonu na št. 311-545, interna 46.

DE-KOOPERACIJA:
pospeševalna služba

POGOJI NABAVE OPLOJENIH MATIC IN MATIČNIKOV

Obveščamo čebelarje, da bomo tudi v prihodnji sezoni vzrejali oplojene matice in matičnike.

Vsa pismena naročila s točno navedbo roka dobave, bomo sprejemali od 1. 1. do 31. 3. 1982 na naš naslov: »MEDEX«, Ljubljana, Miklošičeva 30.

Dobava matic se bo vršila po vrstnem redu predhodnih vplačil na naš žiro račun št.: 50100-601-10404. Matice in matičnike bomo praviloma odpremijali dvakrat mesečno od konca meseca maja dalje, s tem, da je za matičnike obvezen osebni dvig v našem skladišču na Linhartovi cesti 49/a.

Predvidena cena:

oplojene matice

- kooperanti 200 din,
- ostali čebelarji 250 din;

matičniki:

(25 kosov matičnikov v stiropornem inkubatorju)

- kooperanti 880 din,
- ostali čebelarji 980 din.

Vse informacije v zvezi z naročanjem matic, matičnikov ali druge informacije lahko dobite na telefon št. 061/311-545, interni tel. 46.

DE-KOOPERACIJA
pospeševalna služba

zdravje čebel. Imamo preglede o kužnih čebeljih boleznih, po potrebi pa preventivno zdravimo čebele, predvsem pred varroozo.

17. *Kako naj bi bilo po vašem mnenju organizirano pospeševanje naše čebelarstva?*

Organizirano naj bi bilo tako, da bi čebelarji ne imeli težav s prevozi na pasišča; poskrbljeno bi naj bilo za nabavo prepotrebne sladkorja za vzimljenje čebel. Organizirano bi se morali držati reda na pasiščih.

18. *Kakšne naloge naj bi pri pospeševanju čebelarstva imela čebelarstva organizacija?*

Za pospeševanje čebelarstva bi naj čebelarstva organizacija organizirala opazovalne postaje in pravočasno seznanjala čebelarje o medenju raznih pasišč. Čebelarstva potrebščine naj bi bile vedno pravočasno nabavljene, predvsem satnice, katere bi mladi čebelarji začetniki potrebovali za razvoj čebelarstva. Mladi čebelarji v začetku še nimajo voska za zamenjavo satnic ter pripomočkov za stiskanje satnic.

19. *Kakšne članke in informacije si želite v Slovenskem čebelarju?*

Članki v Slovenskem čebelarju naj bi bili res o čebelarstvu iz naših krajev. Preveč se ukvarjamo z dogajanjem drugod, saj je problemov tudi doma dovolj.

20. *Ali ste za svoje delo na področju čebelarstva prejeli kakšno priznanje?*

Za svoje dolgoletno čebelarstvo delovanje sem prejel tale odlikovanja in priznanja:

1. red Antona Janše III. stopnje, Maribor 6. 3. 1969

2. red Antona Janše II. stopnje, Maribor 10. 3. 1974

3. čebelarstvo priznanje za 46-letno delo pri velečebelarju Francu Kirarju — priznanje Križevci pri Ljutomeru, 17. junija 1973

4. priznanje Zveze prijateljev mladine občine Maribor za delo v dobro mladega rodu, junija 1973.

Ob moji upokojitvi mi je tovariš France Kirar leta 1967 podaril 50 naseljenih panjev, Kirarjevih B panjev in še 30 rezervnih panjev kot protiuslugo, ker še naprej opravljam njegove čebele in čebele njegovega sina Miška.

ZGODOVINA

Zgodovina v mojem čebelarstvu obdobju je bila vsaj zame zelo zanimiva; vse življenje sem se srečaval s čebelami in vsako leto je bilo drugače. Med veliko dobrega je prišlo včasih tudi do razočaranj. O svoji zgodovini bi lahko napisal več, kot gre na ta papir, nastala bi cela knjiga.

Svoje bogato znanje vedno razdaja tudi mladim čebelarjem

ZAKAJ ČEBELARSTVO V SFRJ ZAOSTAJA ZA DRUGIMI KMETIJSKIMI PANOGAMI?

INŽ. BOZIDAR VEKOVIC

Pridelati dovolj poljedelskih pridelkov za prehrano ljudi je danes problem skoraj vseh dežel sveta. Toliko bolj zadeva to države v razvoju, kjer živi največji del svetovnega prebivalstva. Pridelovanje hrane je svetovni, torej tudi jugoslovanski problem.

Ko je neki naš novinar v »Politiki« ob letu otroka citiral tekst iz enega najuglednejših časopisov, pariškega Monda, je med drugim navedel: »Nesprejemljiv je svet, v katerem vsak dan umre od lakote 12.000 ljudi, pol milijarde pa jih životari na robu lakote«.

V Jugoslaviji je bilo od osvoboditve pa do danes pridelovanje hrane ena od prednostnih nalog. Namreč, če gledamo njegov razvoj po fizičnem obsegu, vidimo, da je bilo pridelovanje hrane za prebivalstvo v letu 1978 več kot dvakrat večje kot leta 1947, kar je razvidno iz tehle podatkov:

INDEKS KMETIJSKE PROIZVODNJE

1947	1957	1967	1977	1978
65	104	132	172	162

Tudi v srednjeročnem načrtu razvoja Jugoslavije od 1976—1980 leta je sodil agroindustrijski kompleks kot skupna politika republik in pokrajin v prednostne smeri gospodarstva Jugoslavije. Pomembnost kmetijstva pri splošnem razvoju države narekuje izpolnjevanje vseh dogovorov o razvoju agroindustrijskega kompleksa, kar bistveno prispeva k napredku v celoti, k stabilizaciji in boljšemu živ-

ljenskemu standardu delovnih ljudi. To pa je eden bistvenih pogojev za razvoj naše samoupravne socialistične družbe.

Razvoj čebelarstva je pri povečanju poljedelskih pridelkov velikega pomena, ne samo zaradi čebeljih pridelkov za prehrano, zaradi surovin, ki jih daje nekaterim vejam industrije, (v farmaciji in za nekatere druge potrebe so praktično nezamenljive), temveč predvsem zaradi oprashaevanja, ki bistveno vpliva na povečanje poljedelskih pridelkov, tako po količini kot po kvaliteti. Vse to omogoča večjo produktivnost in vpliva na ceno pridelkov. Poleg tega z gojenjem čebel bolj izkoriščamo delovne moči, odpiramo pa tudi nova delovna mesta. Delo s čebelami ugodno vpliva na zdravje, omogoča stanovalcem v vaseh in v mestih dodatno dejavnost in dodaten zaslužek. Poleg tega imajo čebele neprecenljivo vlogo pri čuvanju človekovega okolja. Velik pomen ima čebelarstvo tudi za potrebe narodne obrambe itd. Da bi dobili vpogled, koliko je čebelarstvo zaostalo v razvoju za razvojem poljedelstva v celoti, še posebno pa v primerjavi z osnovnimi življenjskimi pridelki in živinorejo, si oglejmo nekaj primerjav.

RAZVOJ POLJEDELSTVA

Kot smo omenili, je poljedelstvo doseglo po vojni pomembne uspehe, zlasti v pridelovanju osnovnih poljedelskih rastlin, pšenice in koruze in prireji mesa, mleka, jajc ind., še po-

Indeks 1947 = 100

	Poljedelstvo	Živinoreja	Govedoreja	Pridelek među	Št. panjev
1947	100	100	100	100	100
1957	160	136	151	72	81
1977	265	306	305	108	97
1978	249	317	318	88	112

seбно v družbenem sektorju. Ti rezultati se lahko primerjajo z najboljšimi v svetu.

Uradni statistični podatki izpričujejo povečanje skupnih poljedelskih pridelkov, napredek živinoreje in pridelok medu do leta 1978.

V tridesetih letih se je skupni poljedelski pridelok povečal za 2,6-krat, živinoreja za ca. 3-krat, govedoreja za 3-krat. Pridelok medu je ostal skoraj isti. Leta 1977 je bil večji za 8 % v primerjavi z letom 1947, vendar je bil leta 1978 za 12 % manjši kot leta 1947.

Če je povprečje vseh poljedelskih pridelkov v letih 1954 do 1963 označeno s 100, potem je bil ta pridelok po letih takle:

1947	65	1971	143
1957	104	1972	138
1965	115	1973	148
1966	134	1974	158
1967	132	1975	154
1968	128	1976	164
1969	137	1977	172
1970	133	1978	162

Celoten poljedelski pridelok je stalno naraščal in je bil leta 1969 za 72 odstotkov večji od poprečja, leta 1970 pa, ko je bilo vreme ugodno, pa za 62 odstotkov.

V živinoreji je bil napredek še večji, kar kaže naslednja tabela:

Povprečje od 1954 do 1963 = 100

1947	69	1971	155
1957	94	1972	158
1965	127	1973	167
1966	130	1974	189
1967	138	1975	188
1968	135	1976	196
1969	137	1977	211
1970	152	1978	219

Podatki kažejo, da je bila prireja v živinoreji leta 1978 po količini za 3,27-krat večja kot pa leta 1947 in za 2,32-krat večja kot leta 1957.

V govedoreji, pri kateri poteka re-produkcija neprimerno počasneje kot pri čebelah, je bila prireja leta 1978 za 3,18-krat večja kot leta 1947 in za 2,11-krat večja kot leta 1957.

RAZVOJ ČEBELARSTVA

Pridelok v čebelarstvu kaže po količini medu, ki je glavni čebelji produkt, nihanja v posameznih letih, v glavnem pa stagnira na zelo nizki stopnji.

ŠTEVILO PANJEV PO LETIH V TISOČIH KOS.

1947	802	398
1957	648	438
1967	770	478
1971	959	863
1972	956	883
1973	776	675
1974	789	710
1975	856	770
1976	820	816
1977	780	741
1978	899	854

Kot je videti, je bilo število panjev leta 1978 večje v primerjavi z letom 1947 za 97.000 ali za 12 %. Vendar se je število panjev s pomičnim satjem 1978. leta povečalo v primerjavi z letom 1947 za 456.000 ali za 114 %, kar je zelo veliko.

PRIDELEK MEDU PO LETIH JE BIL TAKLE

Leto	Ton	Na panj kg
1947	4.500	4
1957	3.500	5
1965	3.870	4
1967	4.564	5
1971	3.972	4
1972	3.568	4
1973	5.419	7
1974	4.694	6
1975	3.774	5
1976	5.853	7
1977	4.844	5
1978	3.965	3,5

Največji pridelek medu, tako po skupni količini kot po povprečju na panj, je bil leta 1976. (5.853 ton in 7 kilogramov na panj). Najslabši pridelek je bil leta 1978 (3,5 kg na panj) zaradi izredno slabih vremenskih razmer.

Podatki so vzeti iz službenih publikacij zveznega zavoda za statistiko. Veliko število čebelarških delavcev in strokovnjakov meni, da so podatki o številu panjev nerealni. V številnih predavanjih na raznih čebelarških prireditvah (seminarji, predavanja) je bilo povedano, da imamo v Jugoslaviji 1.200.000 panjev. Verjetno so bili ti podatki rezultat proste presoje posameznikov, vendar je bilo v statističnem biltenu št. 624/1970 zapisano, da je bilo v Jugoslaviji leta 1970. 1.150.000 panjev. Tega podatka niso vnesli v letno statistično poročilo in ga imamo lahko za neregularnega. Vendar ta razlika pri primerjanju rasti poljedelstva in živinoreje s čebelarstvom praktično nič ne spremeni.

V letih neposredno po vojni je čebelarstvo močno zaostajalo za razvojem gospodarstva, posebno še za razvojem prednostnih vej gospodarstva. V obdobju od leta 1947 do 1957 se je celoten poljedelski pridelek povečal za 60 %, priraja v živinoreji za 36 % (v govedoreji za 51 %). Pridelek medu pa je bil v tem obdobju za 28 % manjši. Tudi pozneje je čebelarstvo v glavnem stagniralo, medtem ko se je kmetijstvo, zlasti živinoreja, pospešeno razvijalo.

Od leta 1957 do 1977 se je skupni kmetijski pridelek povečal za 56 %, priraja v živinoreji za 123 % in posebej v govedoreji za 104 %.

V tem obdobju se je število panjev sicer povečalo za 38 %, pridelek medu pa je bil večji le za 13 %.

Vse to kaže, kako močno je čebelarstvo zaostajalo za drugimi kmetijskimi panogami. Posebno občuten je ta zaostanek v primerjavi z živinorejo.

Primerjave med razvojem čebelar-

stva in razvojem drugih kmetijskih panog delamo zato, ker so to sorodne panoge in ne, ker bi hoteli dati čebelarstvu večji pomen kot mu objektivno pripada.

Potrebno je spomniti tudi na to, da zahteva razvoj kmetijstva, posebno pa še živinoreje, neprimerno več sredstev, časa in dela v primerjavi s čebelarstvom, pa vendar čebelarstvo zaostaja.

VZROKI ZAOSTAJANJA ČEBELARSTVA

Vzrokov, ki so vplivali na počasen razvoj čebelarstva je več, lahko pa jih strnemo v glavnem v naslednje:

1. Eden glavnih vzrokov je prav gotovo v slabi organiziranosti. V Jugoslaviji je okoli 2.700 organizacij združenega dela, ki se neposredno ukvarjajo s kmetijstvom. Zgolj s čebelarstvom pa se praktično ne ukvarja niti ena organizacija združenega dela, če pa se, je to v tako majhnem obsegu, da ni omembe vredno.

Posebne znanstvenoraziskovalne in razvojne službe za čebelarstvo praktično ni, medtem ko imata poljedelska in gozdna stroka 42 samostojnih znanstvenoraziskovalnih organizacij, 19 raziskovalno razvitih enot v sklopu gospodarstva in drugih organizacij združenega dela, 10 neregistriranih, ali skupaj 71 znanstvenoraziskovalnih institucij. Poleg tega imajo 2030 poljedelskih in živinorejskih postaj, postaj za varstvo rastlin, več centrov za napredek poljedelstva itd.

V Jugoslaviji je 9 kmetijskih fakultet in 3 veterinarske fakultete, 51 kmetijskih srednjih šol. Te šole so dale 36.000 kmetijskih inženirjev in tehnikov, 4.848 veterinarjev in 1057 veterinarskih tehnikov.

Za varstvo živali pred boleznimi in preprečevanje delujejo trije inštituti in 19 zavodov, 6 diagnostičnih postaj, 1026 veterinarskih ambulant, 445 veterinarskih postaj in 11 centrov za

umetno osemenjevanje, čeprav opravljajo umetno osemenjevanje praktično na vseh veterinarskih postajah po vsej Jugoslaviji.

Kmetijske in veterinarske fakultete, osnovne pokrajinske in republiške gospodarske zbornice, osnovne pokrajinske in republiške zadružne zveze, občinska društva inženirjev in tehnikov, zveza kmetijskih inženirjev in tehnikov Jugoslavije in pripadajoča društva veterinarjev, sindikati in njihove organizacije dajejo zelo velik prispevek razvoju kmetijstva in razvoju socialističnih samoupravnih odnosov na vasi. Poleg drugega, vzpodbujajo vse napredne sile za izpolnjevanje nalog, organizirajo tekmovanja za doseganje večjih kmetijskih pridelkov, organizirajo ogledne centre na katerih se spoznavajo z uporabo sodobnih sredstev za intenzivnejše in rentabilnejše pridelovanje in prirejo. Na teh s praktičnimi primeri ugotavljajo, kaj je in kaj ni mogoče in kako kaj doseči.

Cela vrsta znanstvenoraziskovalnih, razvojnih in drugih organizacij združenega dela na področju kmetijstva in varstva živali, dela za razvoj te panoge, posebej še pri združevanju kmetov, kar odločilno vpliva na napredek v kmetijstvu in na razvoj socialističnih samoupravnih odnosov na vasi, vse pa za večji pridelek.

Vsega tega je v čebelarstvu tako malo, da ni omembe vredno. Seveda ne moremo pričakovati, da bi čebelarstvo imelo vse in v takem obsegu kot kmetijstvo v celoti ali posamezni deli znotraj kmetijstva. Vendar, če bi vse te institucije vključile v okvir svojega dela tudi čebelarstvo, v obsegu, ki ga po svoji vlogi zasluži, bi prav gotovo dosegli pomembne uspehe. Pomeni, da ni potrebno ustanavljati kake nove institucije za čebelarstvo. Važno je, da bi se že obstoječe ustanove poleg kmetijstva, pričele ukvarjati tudi s čebelarstvom.

Čebelarske organizacije so dobro

organizirane, in to od občinskih prek pokrajinskih in republiških zvez pa vse do čebelarske organizacije Jugoslavije. Te organizacije skrbijo za strokovno izobrazbo svojih članov, za zdravstveno varstvo čebel, za skupno nabavo nekaterih sredstev za čebelarjenje itd. Vendar, če bi vzpostavili tesnejše sodelovanje med čebelarskimi organizacijami in med kmetijskimi organizacijami združenega dela, zlasti z združevanjem, bi prav gotovo dosegli pomemben napredek, toliko bolj, ker je veliko čebelarjev (več kot 50 %) vključenih v čebelarske organizacije.

V Jugoslaviji deluje kakih 20 čebelarskih organizacij združenega dela in čebelarskih zadrug, vendar le 3 ali 4 delujejo na osnovi združenega dela in sredstev. Gledano v državnem merilu in upošteva je število čebelarjev je to zelo malo.

2. Domače tržišče, uvoz, izvoz in cene čebelarskih pridelkov se niti približno ne morejo primerjati s stanjem, ki na tem področju vlada v kmetijstvu. Na primer: od leta 1965 do 1978 so se cene kmetijskih pridelkov povečale za 4,7-krat, odkupna cena medu pa manj kot dvakrat. Primerjava s sladkorjem kaže podobno stanje. Medtem ko se je cena medu v maloprodaji v zadnjih letih (od 1968 do 1978) povečala za 2,2-krat, se je maloprodajna cena sladkorja povečala skoraj za petkrat.

Če primerjamo ceno medu s cenami posameznih kmetijskih pridelkov, je slika še slabša. Na primer v primerjavi z odkupno ceno živine, posameznih kmetijskih pridelkov, industrijskih rastlin, nadalje s ceno mleka, jajc itd.

Razmerje med uvozom in izvozom medu, ki je osnovni pridelek v čebelarstvu je iz leta v leto slabše. Tako je bilo v tem pogledu stanje v obdobju od leta 1970 do 1972 takole:

domač pridelek	4.218 ton
uvoz	1.300 ton

vsega	5.518 ton
izvozili smo	671 ton
ostane za porabo	4.847 ton

Torej je bila poraba medu v tem razdobju 240 gramov na prebivalca (20 milijonov prebivalcev). V naslednjih letih je pridelek medu v glavnem stagniral ali neznatno rasel, medtem, ko sta se uvoz in poraba naglo povečevala, kar kažejo teli podatki o pridelku, uvozu, izvozu in količinah medu za oblike porabe. (v jugoslovanskem merilu)

Podatki so vzeti iz letnega statističnega poročila zunanje trgovine SFRJ za leto 1974, 1976 in 1977.

	Ton	Vrednost v mil. din
1974		
1. pridelek	4.694	
2. uvoz	2.244	29,3
3. izvoz	110	2,9
ostane na razpolago	6.824	-26,4
1976		
1. pridelek	5.853	
2. uvoz	5.361	86,1
3. izvoz	188	5,3
ostane na razpolago	11.026	-80,8
1977		
1. pridelek	4.844	
2. uvoz	5.784	92,1
3. izvoz	138	3,6
ostane na razpolago	10.490	-88,5

Uvoz medu je bil leta 1977 za 4.484 ton, alj za skoraj 4,5-krat večji od povprečnega uvoza v letih 1970 do 1972. Leta 1974 pa je bil večji za skoraj trikrat ali za 3.540 ton. Izvoz medu se ne veča, pridelek pa zelo počasi raste.

Količine za domačo porabo in za prehodne rezerve so se iz leta v leto povečevale. Te količine so bile leta 1977 že več kot dvakrat večje kot v letih 1970—1972, ali za 5.643 ton.

Skrb povzroča to, da izdamo vsako leto več deviznih sredstev za uvoz medu. Leta 1977 smo za uvoz medu plačali 92,1 milijonov deviznih dinarjev, ali približno trikrat več kot leta 1974. Če pa bi k temu prišteli še uvoz voska, cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa, potem bi bil račun še mnogo višji. Resno bi morali razmisliti o možnosti, da bi ta sredstva vložili v razvoj čebelarstva in kakšne rezultate bi s tem dosegli.

Kljub povišanju maloprodajnih cen sladkorja poraba stalno raste in znesse 33 kg na prebivalca. Jugoslavija je do pred kratkim uvažala velike količine sladkorja. Z vlaganjem v nove zmogljivosti za pridobivanje sladkorja nismo več odvisni od uvoza. Vendar so predvidena velika denarna sredstva za gradnjo novih tovarn in za obnovo že obstoječih tovarn sladkorja. Samo v Srbiji omenjajo vsoto 800 milijard dinarjev. Lansko leto so bila posvetovanja o pridelovanju večjih količin sladkorne pese, da bi zagotovili surovine za te razširjene kapacitete. Predvidevajo, da bodo tudi koruzo predelovali v sladkor.

Morali bi uskladiti pridobivanje sladkorja in medu vsaj v takem obsegu, da bi se rešili uvoza medu, temprej, ker bi bila sredstva, vložena v povečano pridobivanje medu, znatno manjša kot ona, ki bi jih porabili za gradnjo novih sladkornih tovarn. Se pravi, da bi morali sredstva, ali del sredstev, ki so namenjena za povečano pridobivanje sladkorja, preusmerili v korist povečanju čebeljih pridelkov.

Verjetno bo nastal tudi problem prodaje sladkorja na domačem trgu, ker so cene sladkorja na svetovnem trgu veliko nižje kot doma in v izvozu nismo konkurenčni. Pozabiti pa ne

smemo tudi, da bi se z razvojem čebelarstva in boljšo organizacijo dela močno povečali pridelki tudi v poljedelstvu.

3. Čebelji škodljivci in bolezni čebelje zalege, posebno pa uničevanje čebel s kemičnimi sredstvi, ki jih uporabljajo za varstvo rastlin in za uničevanje insektov, resno ogrožajo hitrejši napredek čebelarstva. Težava je tudi v tem, ker nevarnost teh čebeljih bolezni in škodljivcev podcenjujemo. Tega se zaveda premalo čebelarjev. Nevarnost je toliko večja, ker so skoro vse bolezni čebelje zalege kot tudi druge čebelje bolezni zahrbtni in v začetni fazi težko opazne, ko pa postane bolezen očitna, je navadno stopnja okužbe že tolikšna, da ogroža že druge čebelje družine v panju in okolici. Pred leti se je pojavila tudi pri nas nova bolezen varrooza, ki zahteva in bo tudi v prihodnje zahtevala dodatne ukrepe za ohranitev in razvoj čebelarstva.

Dovoljenja za prevažanje čebel marsikdaj izdajajo v pisarnah in na osnovi zaupanja, ne pa na podlagi podrobnega veterinarskega pregleda čebeljih družin. Do številnih pomorov čebel s kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin in za uničevanje komarjev pride zato, ker ni povezave med ljudmi, ki ta zaščitna sredstva uporabljajo, in čebelarji, kot tudi ne med njihovimi delovnimi organizacijami, ustanovami ali društvi. Škoda je toliko večja, ne samo zato, ker smo uničili veliko število čebel, ampak zato, ker preostale čebele oslabijo in ne dosega več velikih pridelkov. Te oslabiljene družine usmerijo vse svoje delo v lasten razvoj. Marsikdaj si taka družina do zazimljenja ne opomore in so za to potrebni še dodatni napor.

4. Čebelarske opreme in pribora izdelujemo dovolj, vendar za večino teh izdelkov nimamo enotnih meril. Uvažamo in izdelujemo tudi veliko čebelarskega pribora in opreme, ki ni primerna za sodoben način čebelar-

jenja. To se dogaja brez vsakršne organizirane kontrole. Tudi združenje izdelovalcev čebelarske opreme, ki bi to kontrolo moralo organizirati, tega ne dela.

5. Strokovnih in znanstvenih kadrov v čebelarstvu je zelo malo in še ti so zaposleni na fakultetah in drugih izobraževalnih zavodih. Pri praktičnemu delu s čebelami, v gospodarskih zbornicah, zadružnih zvezah, organih uprave, v občinskih skupščinah in podobnih institucijah teh strokovnjakov praktično ni in zato za čebelarstvo praktično ni dovolj zanimanja. V najvažnejših dokumentih, ki usmerjajo razvoj kmetijstva in gospodarstva v celoti, čebelarstva skoraj ne omenjajo.

6. Čebelarstvo je pri nas postranski poklic in je zato tudi dohodek dodaten vir. S čebelarstvom se ukvarjajo predvsem starejši ljudje, mladih je malo. Zato tudi ne vlagamo vanj dovolj naporov, kot to delajo v drugih vejah v kmetijstvu. Ne trudimo se dovolj, da bi vključili vse subjektivne sile v hitrejši razvoj čebelarstva. V tej smeri si zadnja leta prizadevajo nekatere družbene organizacije in poslovna skupnost za čebelarstvo Jugoslavije in njeni člani.

7. Program razvoja, v katerem bi bila nakazana smer akcije odgovornih organov, v prvi vrsti pa načrt razvoja čebelarskih, gospodarskih in čebelarskih družbenih organizacij in čebelarjev, ni izdelan.

8. Ne izkoriščamo ugodnih pogojev, ki jih imamo, za hitrejši razvoj čebelarstva. Pri nas se, na primer, nihče ne ukvarja z vzrejo zgodnjih selekcioniranih matic in s paketnim čebelarstvom. Za to vrsto čebelarske dejavnosti imamo izredne naravne pogoje na nekaterih otokih, na jugu SR Makedonije in SR Črne gore. Prav gotovo bi s tem delom dosegli poleg splošnih tudi denarno korist.

9. Propaganda, ki je močno orožje za pridobivanje in porabo posameznih

pridelkov, je zelo skromna, čeprav se v zadnjih letih izboljšuje.

10. Vse kaže, da sta pomen čebelarstva, posebno pa koristnost opravešavanja rastlin, še vedno premalo znana mnogim, pa celo vrsti strokovnjakov, ki delajo v neposredni proizvodnji. Zato se dogaja, da morajo plačati čebelarji »pašarino«, namesto da bi bili za to nagrajeni. Zaradi tega neznanja tudi v dokumentih, ki urejajo razvoj posameznih panog v kmetijstvu, čebelarstva praktično sploh ne omenjajo.

Vse to in vrsta drugih vzrokov je razlog, da se čebelarstvo pri nas izredno počasi razvija in da je produktivnost v čebelarstvu zelo majhna.

Romunija, ki ima podobne naravne pogoje kot mi, pridobi na primer 16 kg medu na panj, medtem ko v Jugoslaviji pridelamo 4 do 7 kg na panj.

V Zvezni republiki Nemčiji, ki je po površini za ca. 6800 km² manjša od Jugoslavije, pridelajo na leto za ca. 6 do 7 tisoč ton medu več.

Večina teh problemov na področju čebelarstva je znana čebelarškim gospodarskim in čebelarškim družbenim organizacijam. Vendar pa jih ne rešujejo, ali pa jih rešujejo počasi, ker z njimi niso seznanjeni drugi zainteresirani dejavniki, ki imajo marsikdaj odločujočo vlogo.

Probleme v čebelarstvu morajo reševati v prvi vrsti čebelarji oziroma njihove organizacije združenega dela in druge asociacije kakor tudi čebelarške družbene organizacije na vseh ravneh. Vendar čebelarji sami in njihove organizacije ne morejo mnogo napraviti. V to akcijo bi se

morali vključiti vsi zainteresirani: poljedelci, veterinarske in gozdarske proizvodne organizacije, gospodarske zbornice, združne zveze, organi uprave, federacija, republika, pokrajine in občinske skupščine, pripadajoče znanstvenoraziskovalne ustanove itd.

Veliko korist bi imeli od intenzivnega sodelovanja med zvezo čebelarških organizacij Jugoslavije in njenimi organizacijami v republikah, pokrajinah in občinah in z zvezo inženirjev in tehnikov Jugoslavije in njihovimi organizacijami od federacije do občinskih skupščin. Vedeti moramo, da zveza inženirjev in tehnikov združuje v kmetijstvu v svojih organizacijah strokovnjake in znanstvenoraziskovalne in razvojne službe, iz organizacij združenega dela in vseh njihovih asociacij. Te institucije pa bi morale odigrati glavno vlogo pri hitrejšem razvoju čebelarstva.

Če hočemo hitreje napredovati, je obvezna boljša in vsestranska povezava med čebelarškim gospodarskim in čebelarškim družbenim organizacijami na vseh ravneh. Vse te skupine bi morale na osnovi delitve dela sodelovati pri realizaciji enotnega programa.

Namesto zaključka samo ena ugotovitev:

Če podrobneje pogledamo stanje in vzroke zaostajanja v čebelarstvu, lahko ugotovimo, da je vzrokov veliko, vendar so take narave, da se dajo z malo več truda in volje hitreje in uspešno reševati.

Nakazana orientacija s še nekaterimi sistemskimi rešitvami in primerno kadrovsko politiko bo dal zagotovo dobre rezultate.

OGLAS

PRODAM tovorni avto ZASTAVA 620 BL (motor OPEL), preurejen za prevoz 48 AŽ panjev. Vozen z »B« kategorijo. Atestiran, registriran do junija 1982.

Milan Volovšek, 63212 Vojnik, Petelinškova 2 Telefon: (063) 772-146

S ČEBELAMI SKOZI ŽIVLJENJE

JOSIP BELCIC PETERANEC
(Nadaljevanje)

Odločili smo se za velike listove panje na dvanajst satnikov v plodišču in medišču, notranja mera satnikov je 40×30 cm. Pri burnem razvoju in izdatni paši dodamo v panj kaseto s štiri sati, ki so postavljeni prečno. Mera satnika je enaka kot pri »pološkah«, zato jo je v družine enostavno predstavljati.

To je bil zadnji tip panja, ki sem ga izdelal že v pozni jeseni svojega življenja, panj, ki me je popolnoma zadovoljil. Vključili smo se med čedalje bolj številne potujoče čebelarje. Taki potujoči čebelnjaki so se že močno razširili, tako da predstavljajo danes dejavnik s katerim je potrebno računati.

VEČJI PRIDELEK

Vsak čebelar se veliko ukvarja z mislijo, kako povečati pridelek medu. Take misli so se tudi meni motale po glavi; toda vmes sta prišli dve nezaheleni stvari: en del družin ni bil dovolj razvit za pašo, pri najbolj močnih družinah pa se je pojavil nagon rojenja, kar precej ali celo zelo močno zmanjša pridelek.

Tako sem prišel do stvarnega zaključka, da se čebelje družine nikoli niso in nikoli ne bodo enako razvijale kljub vsem poskusom. Ta razvoj je odvisen od številnih dejavnikov: od vrste čebel, starosti matice, količine hrane, številčne zasedbe in še drugega. Tako se čebelar lahko odloči: ali bo krepil čebelje družine s pomočjo pomožne zalege, če jo seveda ima, ali pa bo z združevanjem oblikoval močne družine, ki lahko glavno pašo dodobra izkoristijo. Če se ne odloči za zadnje, bodo srednje močne družine izkoristile pašo za krepitev družine, medu pa bodo dale malo ali nič.

Rojenje je za čebelarja, ki čebelari na med, pravo zlo. Družina, v kateri se pojavi rojilni nagon, ne dela več intenzivno, dokler se mlada matica ne oplodi in ne razvije prvo zalego. To je seveda velika izguba pridelka.

Čebelarska praksa se je dokopala do tega, kako preprečiti rojenje čebel. Lahko ga preprečimo, če razbijemo celotno gnezdo, da vstavimo prazno naklado med dve polni. Vsi čebelarji na svetu, ki imajo LR panje, uporabljajo ta način za preprečevanje rojenja. Drugače je treba ravnati pri Dadanbladovih panjih, kjer ni mogoče uporabiti sodobnega načina čebelarjenja. Pri teh panjih ni matične rešetke in naklade s celimi satniki, zato ni mogoče razbiti gnezda. Tako pri teh panjih ne moremo preprečiti rojenja, ker je celota gnezda nedostopna. Družina, v kateri prevlada nagon za ohranitev vrste, ne bo rojila, druga pa, ki ima nedotaknjeno gnezdo in dovolj hrane, bo rojila. Pri zadnji se je pojavil nagon za razširitev vrste. Tudi če bi taki družini dodali veliko naklad, rojenja ne bi preprečili.

Tudi pri »pološkah« se pojavljajo problemi, če želimo preprečiti rojenje. Pravočasno je treba predstavljati sate s pokrito zalego v mediščni del panja za matično rešetko, v plodišče pa je treba dati prazne sate, da zadovoljimo fiziološko potrebo skupnosti kot celote: matici moramo zagotoviti dovolj praznih celic za odlaganje jajčec, mladim čebelam pa, da imajo dovolj mlade zalege za hranjenje. Starejšim čebelam, ki imajo razvite žleze za izločanje voska, moramo zagotoviti, da imajo kaj graditi in na koncu moramo poskrbeti, da imajo čebele, ki odlagajo nektar, dovolj praznih celic.

Take razmere je treba ustvariti v vseh panjih, kjer razbijemo gnezdo. Pri »pološkah«, Dadanblatovih panjih ter pri listovnih panjih naredimo to s pomočjo posameznih okvirov, pri LR panjih pa s celimi nakladami

»Pološke« imajo še eno napako, in sicer to, da ima medišče nenaraven položaj s strani. Znano je namreč, da čebele najrajši odlagajo med nad gnezdom.

Leta so minevala, zbiral sem dragocene izkušnje, nato pa je neki pojav vzbudil mojo pozornost. Družine, ki so pred pašo na akaciji na tihem zamenjale matico, so bile po končani paši nabito polne z medom. To je bilo razumljivo in popolnoma naravno. Ker družine niso imele zalege za hranjenje, se je vsa družina usmerila v zbiranje nektarja. Takoj sem začel razmišljati, kako bi izkoristil ta pojav. Odločil sem se, da povežem rojenje in omejevanje zalege. Po dolgem iskanju in številnih neuspehih se mi je posrečilo rešiti ta problem. Za to so bile potrebne močne družine, ki jih dobimo pri »pološkah« z združenjem osnovne in pomožne družine. Pri LR panjih dobimo močno družino z združevanjem dveh dobro razvitih družin. Pri obeh tipih se pri združevanju matica ne izgubi. S temi maticami, z dvema satoma in zalego lahko naredimo pomožne panje, v katerih se razvijajo in krepijo nove družine.

Dva tedna pred začetkom paše na akaciji prenesemo matico na tisto stran »pološke«, kjer je stransko žrelo z 2 ali 3 sati z najmlajšo zalego in s tremi sati z zgrajenim satjem, vse to je ločeno z matično rešetko, stransko žrelo pa je zaprto. Dva tedna pred pričetkom paše kontaktirajo čebele z matico prek matične rešetke, ko pa se začne paša, matično rešetko zamenjamo z mrežo iz žice, stransko žrelo pa odpremo. Vse pašne čebele, ki grede na pašo iz dela, kjer je matica, nosijo med v medišče. Tako se

razbremenijo del panja, kjer je matica, s tem pa je izključen tudi pojav nagona po rojenju. Če se po koncu paše na akaciji nadaljuje kaka druga paša, je potrebno odvzeti od matice polovico pokrite zalege in dodati prazno satje; s tem naj bi se en del pašnih čebel razbremenil, prav tako pa bi matici omogočili delovanje. Tudi tako izključimo rojenje.

Podoben postopek sem uporabljal pri ameriških panjih. Vedno sem združil dve sosednji družini. S tem, da sem eni odvil matico in dva sata čebel ter zrelo zalego, sem oblikoval pomožno družino, brezmatično skupnost pa sem postavil na mrežo sosednje družine. Čez noč so sicer čebele čutile, da so brez matice, vendar so hitro začutile matico v spodnji družini. Ta postopek je bil pogoj za zanesljivo in mirno združevanje. Naslednji dan sem sate s čebelami in z zalego razporedil takole: v prvi nakladi spodaj je bila pokrita zalega ter 2—3 satnicami. V drugi in tretji nakladi je bila starejša zalega ter del satnic. V četrti nakladi je bila najmlajša zalega. Matico in nekaj satov z najmlajšo zalego sem dal v prazno naklado in jo položil na stran. Upošteval sem številčno stanje družin v tem času in po potrebi nizal potrebno število naklad. Pokril sem jih z lesonitno pregrajo, obrobjeno s centimetrskimi letvicami ter žrelom, ki se je po potrebi odpiralo in zapiralo. Pregraja je imela v sredini precej veliko odprtino, kjer je bila matična rešetka: to sem ob določenem času zamenjal z mrežo iz žice. Na to pregrajo sem postavil zadnjo naklado z matico. Če je bilo združevanje in oblikovanje take velike družine narejeno dva tedna pred pašo na akaciji, med tem pa so čebele kontaktirale z matico prek matične rešetke, so matica in čebele v zgornji nakladi razvile na dodanem praznem satju obilno zalego, naklada pa je bila nabito polna čebel.

SPOSOBNOST IN VZDRŽLJIVOST DOBRE MATICE

IVAN STEMBERGER

Vsakemu čebelarju je znano, da je matica središče življenja čebelje družine.

Zato je razumljivo, da je čebelar zelo pozoren prav do matice, še posebno pa do dobre matice, saj se zaveda, da je v njenem delovanju odločilen faktor za uspešno čebelarjenje in končni ekonomski rezultat.

Seveda čebelar nima veliko stika z matico, saj živi in deluje v središču gnezda, imenovanem plodišče, kjer zanj stalno skrbijo čebele spremljevalke; nobene druge dolžnosti nima kakor leči jajca.

Med čebelarji je že udomačen rek: **PLODIŠČE JE SVETIŠČE!**

Tudi posamezniki, posebno začetniki, ki so do zdaj pogostoma brskali v plodišču, se bodo prilagodili temu načelu, ker bodo spoznali njegovo pomembnost.

Jasno je, da se tudi med sezono ne moremo ogniti nekaterim opravilom pri čebelah, ker so pač nujna; z njimi omogočamo ugodnejši razvoj čebelje družine.

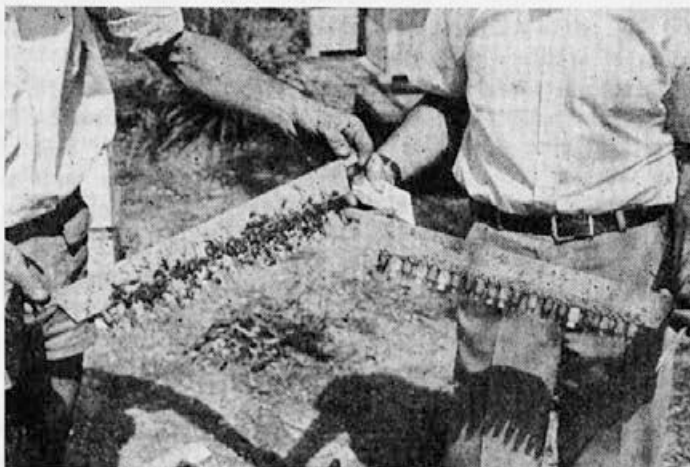
Takšni pregledi so pomembni spomladi in v začetku poletja, ko so

družine na vrhuncu razvoja. Takrat matica s svojo 100% zmogljivostjo odločilno vpliva na obseg in bodočnost družine in s tem neposredno na količinsko bero v tekoči sezoni.

Poglejmo zanimiv primer, kaj se med delom lahko pripeti. Pri mojih čebelah je družina št. 4 med najboljšimi, saj ima mlado matico z označbo 80-D-b, stanje družine je odlično, izvor matice je iz selekcije.

Bilo je 25. maja, pa me je skrbelo, da ne bi našel zaleženih matičnikov, zato sem na hitro napravil bežen pregled plodišča; pri tem pa sem imel nezgodo. Ker so bile čebele na zunanjem pasišču, sem delal brez stojala in sem satje s čebelami zlagal zunaj na prosto, tako da sem jih prislanjal eno ob drugo na zunanjo stran panja.

Bil sem zadovoljen s pregledom, ker nisem našel zaleženih matičnikov, zalega in sestava čebel pa sta bili v najboljšem redu. Matice sicer nisem videl, toda to me ni skrbelo, ker sem vedel, da je navzoča in sposobna. Toda mojega zadovoljstva je bilo kmalu konec, kajti satje s čebelami sem začel

Vzrejni satnik pri nakladnem panju je lahko zelo preprost

po vrstnem redu vlagati nazaj v plodišče in pri tem naletel na matico, ki je mirno in negibno ležala na drugem satu; spremljevalke so jo negovale. Takoj mi je bilo jasno, da je izgubljena.

Spreletel me je strah, kajti vedel sem, da je bila ves čas pregledovanja (nekaj minut) stisnjena med dva sata. Takoj sem vedel: izgubil sem odlično matico. Hudo me je prizadelo, kajti ravno od te matice sem nameraval vzeti vzrejno gradivo za predvideno vzrejo matic.

Toda narava je trdoživa in nam dostikrat poskrbi za prijetna prese-nečenja. Tako je bilo tudi zdaj. Matico sem vzel na dlan, jo ogledoval in ogreval z dihanjem. In glej, čudo, po nekaj minutah je pokazala znake življenja.

Zaradi varnosti sem jo previdno spustil nazaj v gnezdo na prejšnje mesto. Panj sem zaprl in prepustil zadevo usodi, češ kar bo, pa bo. Nekaj dni sem počakal, da so se razmere uredile.

Zaradi kontrole sem po preteku enega tedna z nestrpnostjo odprl gnezdo in z veseljem ugotovil, da prizadeta matica normalno dela, niti matičnikov ni zalegla, kar je znamenje, da ni

bistveno pohabljena.

Tako sem ohranil rod za nadaljnjo vzrejo, matica pa še vedno normalno opravlja svoje delo.

Iz tega se vidi, koliko previdnosti je potrebno ob pregledu plodišča, predvsem pa se je pokazalo, kako so čebelje »kraljice« vzdržljive in vztrajne, saj sem bil prvotno prepričan, ko je bila omamljena, da jo bom moral zavreči.

Za konec pa še nekaj poučnih dognanj. Ne bi bilo namreč dobro, če bi križem rok čakali in dopustili, da bodo čebele same odločale in same zamenjevale matice. Izjema je seveda naravno preleganje. Rešitev bomo iskali v načrtni-seleksijski vzreji matic, ki ima zdaj ob nastopu parazita varroe še večji gospodarski pomen, saj bo po maticah še večja potreba kot po čebeljem vosku ali po rojih.

Površna ocena sedanjih razmer nam daje vtis, da je vzreja matic tehnično dognana. Pri temeljiti analizi pa pridemo do sklepa, da temu ni tako, predvsem zato, ker včasih zanemarjamo osnovno biološko plat vzreje.

Zaradi tega bo potrebno še izboljšati tehnologijo vzreje, ki bo bolj upoštevala biološko-genetične zahteve. To pa po mojem mnenju zanemarjamo.

MATERINA DUŠICA — ODLIČNA ČEBELNA PAŠA

Poznamo številne vrste materine dušice; najbolj znana je vrtna ali *navadni timijan* (*Thymus vulgaris*). Pri nas je vrtni timijan, požlahtnjen divji, manj znan kot industrijska rastlina, bolj pa kot vsestransko uporabno kuhinjsko zelišče, morebiti še kot zdravilni čaj. Pomemben je za Francijo, kjer ga goje na velikih površinah zaradi pridobivanja timijanovega olja in špirta. Prijeten vonj omejenih destilatov prihaja od eteričnega olja, ki vsebuje *cimol* in *timol*. Gojijo zlasti *enoletni* (francoski) ti-

mijan, ki je zastopan v raznih zvrsteh (vrstah). Drugod goje tudi *trajni* timijan; dejansko je trileten. Imenujejo ga tudi *nemški*, v industriji je manj uporaben, ker ima manj cimola.

Za naše domače čebelarstvo so pomembne razne vrste samoniklega timijana, ki so povsod razširjene na skromnih tleh. Na prvem mestu je *poljski timijan* (*T. serpyllum*) s svojimi razločki: *alpestris*, *dalmaticus* in *polytrichus*. Dobro čebeljo pašo daje

še avtohtoni *polajev* (*T. pulegioides*), *kraški* (*T. illyricus*), *alpski* (*T. alpestris* ter *kranjski* (*T. carniolicus* = *frozlichianus*) timijan. Našteti različni in vrste timijana rastejo na zelo različnih zemljah, recimo na kraških košenicah in pašnikih, na kamnatem in gruščnatem svetu, na pustih travnikih ter na suhih in sončnih pobočjih od nižine do montanskega-gorskega pasu. Njihova vegetacija je vedno vezana na suho in prisojno rastišče. Često blazinasto preraščajo celo kamne in manjše skale. Tudi kvaliteta in kvatiteta medu sta odvisni od števila sončnih dni.

Čist timijanov med je redek, obilne primese so možne na istrskem krasu, ponavadi je pomešan s šatrajevim, čobrovim, vrednikovim, metinim itd. Našteli smo le rastline iz družine ustnatic (*Lamiaceae*). Kako vplivajo na kakovost nektarja zemlja, vreme in sonce, spoznamo že po vsebnosti sladkorja, ki se giblje od 25 in 85 %. Po izredno aromatičnem timijanovem medu so znani Grčija, Izrael in Španija. V Franciji pridobljen med iz timijana ima svetovni sloves, v trgovini je znan kot »sariette«. To ime pa velja predvsem za šatrajev med, ki je vselej primešan timijanovemu. Dejansko je sariette francosko ime za neki šatraj (*Satureja calamintha*). V sredozemskem prostoru daje med šatraja (*S. thymbra*), vejnat, do 50 cm visok grmiček z dlakastimi listi, ki dišijo nenavadno prijetno. Cvete lila. Raste na suhih kamnatih tleh od Grčije do Izraela. Poseben sloves ima zelo svetli, izredno aromatični, grški »hymethos«, v katerem prevladuje timijanov med in omenjeni šatraj. Poseben priokus mu daje korido = timijan (*Coridothimijan capitatus*), tj. do 40 cm visok, zelo aromatičen grmiček s svojstvenim vonjem, ki cvete, oziroma med od maja do septembra. Cvete rožnato. Zaradi koridovega olja ga nabirajo in destilirajo. Njegovo eterično olje je cenjeno v medicini in

parfumeriji.

Po obliki ustnega cveta so si timijan, šatraj in dobra misel (*Origanum vulgare*) zelo podobni, v sovetju pa se vidno razlikujejo: pri timijanu je glavica, pri šatraju klas in pri dobri misli lat. Mimogrede povedano je »dobra misel«, znana kot »origano«. Je značilna začimba za pico. Rastlina je aromatična, vsiljiv vonj spominja na majaron, in zelo medovita. V literaturi so podatki o količini nektarja pri omenjenih rastlinah zelo redki in nezanesljivi, računamo pa v povprečju na 0,14 mg na cvet. Za vrtni timijan (francoski) cenijo 125 do 185 kg medu na ha. Znatno manj dajo divji timijani (*T. serpyllum* in *polagivides*). Po medovitosti šatraji prekašajo timijane, v posameznem cvetu je izloček celo nad 1,0 mg nektarja. Kjer raste timijan, je pogost tudi *istrski vrednik* (*Teucrium montanum, chamaedris*); ne samo v Istri, tudi pri nas bogato medu. Ob morju, zlasti v Dalmaciji, je znan *dalmatinski vrednik* (*T. fruticans*), zelikast do delno olesenel grm, do 1,50 m visok, ki ga poleg rožmarina sadijo za žive meje. Cvete svetlo modro, od februarja do poletja.

Za sklep omenjam še *citronov timijan* (*T. x ctriodorus*). Ni samonikel, vendar ga srečujemo pogosto kot vrtni okras in kuhinjsko zelišče. Njegove liste uporabljajo v čajnih mešanicah kot prijetno dehteč dodatek. Kakor od navadnega je tudi čaj citronovega timijana zdravilen, uporabljajo ga proti astmi in proti oslovskemu kašlju. Vsa rastlina diši prijetno po citronah, kar opazimo še pri melisi, pri citronasti poprovi (*Mentha piperita* var *citrata* ter vonjavi vodni meti (*M. aquatica* »Citrata«). Vrtni različek z belo pisanimi listi (*Agenteovariegata*), ki ga uporabljajo za gredne obrobke, je manj zdravilen, vendar za čebelno pašo ravno tako uporaben kot zelenolistni.

IZRABILI BOMO DOSEDANJE IZKUŠNJE

JOZE BREGAR

Lahko rečemo da je srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev lani že prešlo tudi mejo naše dežele, saj so se mladi srečali tudi s svojimi vrstniki onstran mejne črte. Pa tudi nekaj odraslih čebelarjev si je prišlo ogledat prireditve. Čeprav do zdaj na njej še niso sodelovali mladi čebelarji iz drugih republik, pa bi bilo najbrž prav, da bi v prihodnje organizirali tudi takšno sodelovanje. Zlasti pa bi bilo lepo, če bi si prireditve ogledali tudi predstavniki SPOJ.

Oblika tekmovanja je že utečena. Testne pole omogočajo hkratno tekmovanje mnogo tekmovalcev, hiter pregled rezultatov in tudi precejšnje objektivnost. Morda pa bomo le morali razmišljati o kakšni spremembi ali obogatitvi. Vsekakor bi lahko prišla v poštev še kakšna oblika, kjer bi morda mladi pokazali tudi praktično znanje. Taka oblika bi morala omogočati hitro in objektivno merjenje moči, najbrž pa bi bilo prav dobro, če bi bila taka oblika primerna tudi za tekmovanje pred javnostjo. Komisija za čebelarске krožke pri ZČDS bi bila za sugestije in ideje hvaležna.

Prav je, da pogledamo, kako so tekmovalci vsebinsko pokazali svoje znanje in pripravljenost za čebelarjenje. Nižja skupina je morala odgovoriti na 29 vprašanj, srednja in višja pa na 39. Znanje, ki so ga pokazali, je kar zavidljivo in predstavlja solidno osnovo za cilje, ki jih želimo doseči z delom krožkov. Prvih 29 vprašanj je bilo za vse skupine enakih, druga pa so bila različna za srednjo in višjo stopnjo. Seveda lahko ugotovimo razlike v stopnji znanja glede na starost tekmovalcev. Tako so v nižji skupini odgovorili pravilno vsi tekmovalci na 2 vprašanja, v srednji na 10 in v višji skupini na 18 vprašanj. Bile so tudi

skupine, ki so pravilno odgovorile na vsa vprašanja in je pri razvrstitvi potem odločal čas reševanja.

Če podrobneje pogledamo vprašanja, pri katerih so bili tekmovalci zelo uspešni, ugotovimo, da so to po obliki najenostavnejša vprašanja, kjer so morali obkrožiti en pravi odgovor. Težje je bilo pri vprašanjih, kjer je bilo pravih več odgovorov. Razumljivo je, da testnih pol tekmovalci tudi v prihodnje ne bodo mogli dobiti na vpogled že pred tekmovanjem, ker bi v tem primeru učinkovitost tekmovanja in njegov čar ne bila prava. Prav gotovo pa bo treba vprašanja še naprej preoblikovati in morda izločiti prelahka ter dodati nekatera druga, nekatera vprašanja pa bo potrebno drugače oblikovali. Seveda pa tudi drži, da v mrzličnosti tekmovalnega ozračja in napetosti ter tekmi s časom pride tudi do napak.

Tekmovalci so se najslabše odrezali pri poznavanju čebeljih bolezni in zajedalcev ter pri poznavanju predpisov o njihovem zatiranju. Vzrok za to bi kajpak lahko bil v tem, da Piročnik za čebelarске začetnike ne vsebuje vseh tem. To pomanjkljivost bo odpravila nova izdaja. Vsekakor pa se bo treba tudi v prihodnje seznanjati z znanjem o čebelah in čebelarjenju ne samo ob eni knjigi, temveč tudi drugje. Vsi krožki so bili v Slovenskem čebelarju obveščeni, da bodo vprašanja tudi z omenjenega področja.

Zanimivo je, da so tekmovalci vedeli za takorekoč novega zajedalca varroo, niso pa vedeli, mnogi med njimi, da je potrebno ob sumu nanj obvestiti veterinarja, čeprav jih je precej menilo, da bi morali to storiti že ob nosečji ali čebelji uši. Mnogo nepravilnih odgovorov je bilo tudi na vprašanje o letnem času, ko so čebele

najmanj odporne proti boleznim in zajedalcem. Tu je bilo verjetno vprašanje nerodno oblikovano. Ponujeni so bili enostavni odgovori: spomladi, poleti, jeseni in pozimi. Odgovori bi morali biti seveda drugačni, saj je to čas na prehodu iz zime v pomlad. Najbrž je bilo prezapleteno postavljeno tudi vprašanje o razvojnih dobah od jajčeca do čebele, kjer bi tekmovalci morali navesti tudi čas posameznih stopenj. No, v prihodnje bo take napake treba odpraviti že v testu.

Morda bi ob koncu tega pregleda lahko omenili še določen problem, na katerega so naleteli člani komisije, ko so pregledovali rezultate. Marsikateri trditev o čebelah ali čebelarjenju lahko velja za pravilno le določen čas, dokler se na osnovi novih ugotovitev ne spremeni. To še veliko bolj velja za tehnologijo čebelarjenja, ki se lahko bistveno razlikuje v različnih krajih naše domovine, saj ne more čebelar čebelariti enako na Gorenjskem in na Primorskem. V nekaterih primerih se tudi podatki v različni literaturi razlikujejo. Čeprav so pri

sestavljanju vprašanj pazili, da do teh neskladij ne bi prišlo, se je najbrž tudi to zgodilo. V tem primeru moramo upoštevati, kaj pravi o tem Priročnik za čebelarske začetnike, ker je to predpisana knjiga. Ob tem bi omenili vprašanje, kaj čebele nabirajo na cvetju. Vsi so vedeli za nektar in pelod, sporna pa je voda. Prav gotova se mnenja o tem med čebelarji razhajajo, čeprav bo moral vsak priznati, da je v določenih primerih celo nujno, da dobijo čebele vodo na jutranji rosi, res pa je, da ne redno. Da v prihodnje ne bi bilo dvomov o tem, je potrebno to vprašanje postaviti drugače.

Mladi čebelarji se bodo še srečali. Preverjali bodo svojo usposobljenost in pripravljenost za to dejavnost, ki je polna ljubezni do narave in do zdravega sožitja z njo. Vsi si želimo, da bi postala ta srečanja še trajnejša vez med mladimi, še bogatejši vir izkušenj in še trdnejša osnova za zupanje v prihodnost slovenskega čebelarstva.

ČEBELARSKO LETO V NOVOMEŠKI KRKI

JOŽE VOLČJAK

Lani smo se vam predstavili kot novo ustanovljeno čebelarsko društvo v delovni organizaciji Krka, tovarna zdravil Novo mesto. Ker je čebelarsko leto za nami, pogledjmo, kaj smo v tem času naredili.

Januarja smo imeli dvodnevni čebelarski seminar, na katerem smo obdelali delo čebelarjev. Prvi dan smo poslušali predavanja o čebeljih boleznih. Predaval je mag. Javornik. Naslednji dan smo imeli tri predavanja: »Čebelarjevo leto«, predaval je profesor Senegačnik, »Skrb za čebelarski podmladek«, predavatelj je bil tovariš Mencej, o posebnih čebeljih pridelkih pa nam je govoril tovariš Lojze Ka-

stelič.

Januarja smo se udeležili tudi posvetovanja v Polju.

V marcu smo skupaj s šmarješkim društvom organizirali predavanje s filmom o varroozi. Film nam je komentiral profesor Senegačnik. Aprila smo si ogledali čebelarsko razstavo v Semiču.

Avgusta smo organizirali enodnevni ogled čebelarskega obrata Lojzeta Kastelica. V tem letu smo tudi postavili paviljonček za čebelarski krožek, ki deluje na osnovni šoli Katja Rupena v Novem mestu.

Vsem predavateljem in prijateljem se za delo v tem letu lepo zahvaljujemo.

IVAN SELIČ

Junija letos je umrl član našega društva Ivan Selič. Rodil se je 16. 8. 1898 v Gornji Rečici pri Laškem. Izučil se je mizarске obrti. Njegovo solidno in pošteno delo so vsi cenili. Bil je skromen, tih, njegova ideala sta bila delo in poštenje.

Z ljubeznijo je obdeloval skromno kmetijo in nikoli ni bil tako utrujen, da se ne bi za hip ustavil pri čebelnjaku in pokramljal s čebelicami, ki jih je gojil od mladih dni. Čebele so mu bile razvedrilo, posebno še, ko mu je pred leti umrla žena, saj je pri njih našel tolažbo. Čebele, ki jih je zapustil, bodo ostale pri hišici naslednikom. Ohranili ga bomo v lepem spominu. Pokopali smo ga 4. 6. 1981 v Rečici.

Čebelarско društvo Laško

OTO SAMEC

Čebelarji vojniške čebelarске družine smo 1. 8. 1981 pospemili na zadnji poti uglednega člana, dolgoletnega čebelarja OTONA SAMCA. Samček Oto, daleč naokoli znan tudi pod imenom Soržev Oti je bil v svoji dolgi čebelarски praksi marsikatere-

mu čebelarju tudi mentor. Čebelice je vzljubil že leta 1924, ko je bil star 19 let, od leta 1926 ga pa najdemo že med rednimi člani čebelarске organizacije in med naročniki Slovenskega čebelarja. V teku več desetletij si je pokojnik pridobil obilno bogate izkušnje iz čebelarске prakse. Otona so poznali čebelarji od Ob-sotelja do Pohorja in Konjiške gore in še vse do Koroške. Od tam so čebelarji prinašali vosek in Oton jim je spomladi vplival satnice na ročni stiskalnici. Čudovit je bil pogled na skladovnice satnic, ki so čakale na čebelarje. Ob takih prilikah si je Oton vzel čas in je rad pokramljal s čebelarji ter z njimi izmenjal izkušnje.

Oton Samec je bil dolga leta predsednik čebelarске družine v Vojniku, več let član upravnega odbora v družini, pa tudi v upravnem odboru nekdanjega celjske-

ga čebelarskega društva. Veliko poslanstvo je opravil kot preglednik čebeljih družin, naredil je tudi tečaj za izvedenca za čebelje bolezni. Skoraj ni bilo sestanka ali čebelarskega izleta, kjer ne bi bil navzoč. Na občnih zborih je živo posegal v razprave. Sam je velikokrat nastopal kot predavatelj in je svoja izvajanja podkrepil z izkušnjami iz prakse. Podelitev odlikovanj A. Janše III. in II. stopnje predstavlja le delno oddolžitev za vse tisto, kar je pokojnik storil za napredek in razcvet slovenskega čebelarstva. Zgovoren dokaz, kako je bil naš Oton vdan čebelarstvu, je v tem, da je nekoč v svoji delavnici sam izdeloval AŽ panje, lesene sipalnice, kozice, okvirje in pitalnice. Vse to je bilo narejeno z največjo natančnostjo. Nekdanje ropotanje mlinskih koles in petje žage venecijanke so njegovi domačiji v Polžah pri Strmecu, ki je vključevala v svoj ambient tudi sodoben čebelnjak, dajali poseben čar. V taki romantiki je Oton ob poletnih večerih rad posedal pred čebelnjakom in poslušal brenčanje čebelic. Pridružili so se mu tudi družinski člani.

S smrtjo Otona Samca smo čebelarji izgubili velikega moža, teoretika in praktika na čebelarskem področju. Bil je eden izmed redkih čebelarjev, ki so svoje znanje dopolnjevali z dosežki in dognanji čebelarjev onstran meje. Njegovo čebelarско znanje je bilo izredno široko. Pa tudi sicer sta njegova razgledanost in načitanost pričala o njegovi izredni osebnosti. Bil je zaveden in trden Slovenec, ki mu tudi okupator ni prizanesel. Njegova aktivna udeležba v NOB je potrjevala, da hoče na zemlji, kjer se je rodil, ostati svoboden človek.

Teško je pisati prijatelju v slovo, človeku in tovarišu, s katerim sodeluješ in ga poznaš več desetletij. Občutiš močno vrzel, ko se spomniš, da ga ni več med nami, ko ga ne vidiš na sejah, izletih, občnem zboru, ko ne čuješ več njegovih toplih in pristrčnih besed na nasmejanem obrazu. Nehote ti uide misel na njegovo z rožicami obdano gomilo, ki so jo pozno v jeseni še obletavale njegove čebelice. Vedno mu bomo dolžni hvaležnosti, pa tudi to, da bomo njegovo plemenito delo z ustnim izročilom prenašali na mlajše čebelarje. Obljubljamo, da bomo to tudi izpolnjevali.

Slava njegovemu spominu!

LADISLAV ČMER, dipl. pravnik

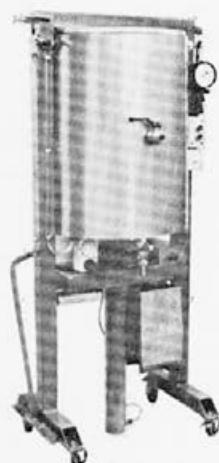
E. M. FUCHS

SPECIALNA TRGOVINA ZA SODOBNO
ČEBELARSTVO Telefon (04222) 42286
A - 9061 CELOVEC - Wölfnitz - Felsenschmied-
gasse 19

éts **Thomas** fils
ÖSTERREICH-REPRÄSENTANZ

B.P. n° 2 - 45450 FAY-AUX-LOGES

(Telefon iz Jugoslavije 9943-4222-42286)

BWI

UGODNA PONUDBA

1. KADILNIKI — pocinkani,	premer 10 cm z mrežo	ÖS	190
nerjaveči,	premer 10 cm brez mreže	ÖS	210
nerjaveči,	premer 8 cm z mrežo	ÖS	190
2. UGODNA PONUDBA NOVIH IZDELKOV			
ELEKTRIČNI NOŽ, »francoski«, z ravnim rezilom in temostatom,			
tudi za AŽ sate. Nudimo 2 leti garancije		ÖS	860
isti nož brez termostata 220 V		ÖS	540
3. POSODE ZA TOČENJE MEDU			
50 kg brez mreže, nerjaveče		ÖS	870
50 kg z mrežo, special		ÖS	1280
100 kg brez mreže, nerjaveče		ÖS	1350
100 kg z mrežo, special		ÖS	1620
4. TOČILA NA ROČNI POGON			
tangencialna ali radialna iz nerjaveče pločevine			
za 4 sate od		ÖS	2950
za 3 sate od		ÖS	2780
5. PLINSKI TOPILNIK ZA VOSEK (mala izdelava)			
za 10 l, nerjaveč		ÖS	2960
za 80 l, nerjaveč		ÖS	4985
za 130 l, nerjaveč		ÖS	12200

Na razstavi v Polju od 9.—10. januarja 1982 bomo razstavili in demonstrirali kompletno linijo za pridobivanje medu za čebelarstvo s 100 panji.

NOVOSTI!

ultra
črpalka

1. BWI. Avtomatični specialni topilnik in preša za vosek (dve velikosti)
 2. Ultra avtomatična črpalka za pridobivanje matičnega mlečka iz matičnikov
 3. Kompletna oprema za vzrejo matic in proizvodnjo matičnega mlečka
 4. Stroj za odkrivanje satja za srednja čebelarstva
- Zahvaljujemo se našim strankam v Jugoslaviji za zaupanje.
Voščimo vam srečno Novo leto in veliko čebelarskega uspeha v letu 1982.
Na svidenje v Polju!

E. M. Fuchs

INCA — INJECTA A G
CH — 5723 Teufenthal (Schweiz)

Generalni zastopnik za Jugoslavijo
SLOVENIJALES — TOZD PRO-
LES PE 120-1
61000 LJUBLJANA, Titova 52

HOBY lesno obdelovalni stroji:

- krožne žage
- tračne žage
- poravnalke
- avtomatik (poravnalka, debe-
linka)
- rezkalni stroji
- stružnice za les

Vse informacije in ogled strojev je možen v trgovini, Titova 52, Ljubljana.

Vse čebelarje vabimo, da se udeležijo razstave v Polju, kjer bomo razstavljali stroje in prikazali njihovo delovanje.

PRODAM

Prodam smukalnike za cvetni prah in plastične mrežice s tulci od 4,8 do 5,2 mm.

Oto Primožič, 63312 Prebold 39

List izhaja vsakega 1. v mesecu
Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992.
Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.
Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svava, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic.
Odgovorni urednik: Dušan Svava
Glavni urednik: prof. Janez Mihelič
Tehnični urednik: Matija Hočevar
Lektor: Danica Bizjak
Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.
Letna naročnina za nečlane 400.—, za tujino 500.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 400.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500 din, četrt strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20% popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 300.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.
Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-28636.
Devizni račun št. 50109-620-107-010-30960-943.
Revijo sofinancira RSS.
Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.
Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8200 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.